

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 27 FEBRUARI 1918

No. 113

INHOUD

	Biz.
DE TWEDE NEDERLANDSCHE JAARBEURS.....	177
Een Nominalistische Alarm-Kreet en Utopie door G. M. Boissevain	178
De Zeehaven te Delfzijl I door U. G. Schilthuis	179
De Vervoer-Centrale	181
Levensmiddelen uit de Oekraïne	182
De Nederlandsche Steenkoollagen door J. van Baren	183
De Rijksmiddelen	185
AANTEKENINGEN:	
Rente op Russische fondsen	186
Fabrieksarbeiders tijdens den oorlog	186
Levering van „Ersatz“-waren	186
Luchtpost	187
Canada's financiële toestand	187
BOEKAANKONDIGING	187
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	188
MAANDCIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	189
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	189—196
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

WEEKBLAD ECONOMISCHE-STATISTISCHE BERICHTEN
Secretaris-Redacteur: G. E. Huffnagel.Secretariaat: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

25 FEBRUARI 1918.

In de gesteldheid van de Nederlandsche geldmarkt kwam de afgelopen week weinig of geen verandering. De vraag naar geld werd in het algemeen minder dringend, daar echter de vermeerdering van het aanbod nog niet groot was, bleven de koersen tamelijk wel op dezelfde hoogte.

De prolongatierente noteerde met een enkele uitzondering 4 pCt. Particulier disconto was aanvankelijk à 3¼ pCt., later à 3½ en 3 pCt. onder te brengen.

* * *

Op de wisselmarkt waren de omzetten weder beperkt. Na een flauwe opening had in het midden der week weder een plotselinge stijging plaats voor den

Marken- en Kronenkoers, op het bericht, dat de Russische Volkscommissarissen nu weder wel vrede wilden sluiten.

Ook nu was het echter wederom een strooivuur en de koersverheffing ging weder voor het grootste gedeelte verloren. Afgezien van de plotselinge sterke schommelingen van den laatsten tijd, blijven echter deze koersen over het algemeen op eenzelfde hoogte. Een ander beeld vertoonen de ententedeviezen in de laatste weken. Het schijnt, dat de opening van het telegraafverkeer het tegenovergestelde heeft uitgewerkt van wat men verwachtte. In plaats van een verbetering van den koers heeft een verslechtering plaats gehad. In de afgelopen week waren de koersen al bijzonder flauw, waarbij de koersen hoofdzakelijk beïnvloed werden door sterk aanbod van cable New York, dat doorlopend belangrijk onder pariteit New York/Londen werd aangeboden.

Door de sterke daling van Londen en New York waren ook de neutrale wissels belangrijk lager.

DE TWEDE NEDERLANDSCHE
JAARBEURS.

Maandag is de tweede Jaarbeurs door Koninklijke hand geopend. Het getal der deelnemers — 1056 tegen 690 ten vorigen jare — en dat der aan nijveren en handelslieden uitgereikte toegangsbewijzen stellen boven twijfel, dat ook deze Jaarbeurs, niettegenstaande den druk der tijden, een volslagen succes zal zijn. Zelfs is de uitspraak, dat de Jaarbeurs reeds thans tot een blijvend instituut in ons economisch leven zich ontwikkeld heeft, weinig gewaagd meer.

Met deze uitspraak is ook het voorkomen der Jaarbeurs in overeenstemming. Hadden ten vorigen jare tal van deelnemers aan hun stands een dubbelslachtig karakter gegeven, het eerste, wat thans den bezoeker op de veel uitgebreider, systematisch ingedeelde terreinen opvalt, is dat bijna overal de voor den belangstellenden tentoonstellingsbezoeker bestemde vensteruitstallingen voor een ondoorzichtige raambedekking hebben plaats gemaakt, terwijl ook de exposities in de enkele groote gebouwen over het geheel een meer zakelijk karakter hebben gekregen. In veel sterker mate dan ten vorigen jare is de Jaarbeurs dus thans een beurs in den eigenlijken zin des woords en heeft zij den vorm gevonden, die van den aanvang af als de definitieve voor oogen heeft gestaan.

Voor hen, die in vertrouwen op het resultaat van hun pogen in deze jaren hun volle krachten aan de Jaarbeurs gegeven hebben is dit resultaat een groote voldoening en — het bleek uit de rede door den voorzitter van den Raad van Beheer, Mr. Dr. W. A. van Zijst, bij de openingsplechtigheid gehouden — een spoorslag tevens. Reeds bestaan plannen om op het voetspoor van Leipzig over te gaan tot stichting van permanente Jaarbeursgebouwen en werd — wat

belangrijker was — uitzicht geopend op uitbreiding van het arbeidsveld ook buiten de directe werkzaamheden van voorbereiding en leiding eener jaarlijksche beurs.

Reeds wordt in deze laatste richting een stap gedaan, doordat gedurende de Jaarbeurs getracht zal worden het noodige statistische materiaal op economisch en commercieel gebied bijeen te brengen nopens al de aan de Jaarbeurs deelnemende industrieën. Dit materiaal, voor welks verzameling en bearbeiding een aantal studenten der Handels-Hoogeschool hun medewerking verleen, zal kunnen bijdragen tot het geleidelijk verkrijgen van een volledig, systematisch verwerkt en bijgehouden overzicht van de Nederlandsche industrie in haar geheel. Een taak, die in haar vollen omvang wellicht slechts van overheidswege kan worden volbracht en waarvoor, gelijk bekend, de afdeeling Handel reeds tal van bouwstoffen heeft bijeengebracht, doch waaraan ook de Jaarbeurs op doeltreffende wijze kan medewerken.

Niet enkel statistisch belang kan met dezen inleidenden arbeid worden gediend. Mr. Van Zijst verbond dan ook aan de uiteenzetting, die hierboven werd weergegeven, de mededeeling, dat het Jaarbeursbestuur zijn volle aandacht gevestigd houdt op wat na den oorlog de Jaarbeurs doen kan om aan onze nationale nijverheid de noodige bekendheid in het buitenland te verschaffen en haar concurrerend vermogen naar buiten zooveel mogelijk te versterken. Getrouw aan haar roeping zal de Jaarbeurs ook in dit opzicht doen wat zij vermag.

Deze mededeeling, waarmede een reeds ten vorigen jare door Mr. Treub aangewezen mogelijkheid tot werkelijkheid kan worden, is van groote beteekenis. Inderdaad valt er thans en in de toekomst voor een organisatie, die werkkraft en organiseerend vermogen weet te ontwikkelen en die tegelijk het vertrouwen heeft van het Nederlandsche bedrijfswezen — en aan beide voorwaarden voldoet de Jaarbeursorganisatie — een werk van groote nationale beteekenis te verrichten, ook naast hetgeen van overheidswege kan en behoort te worden gedaan. In welken vorm dit zal hebben te geschieden, in samenwerking met andere organisaties, als arbeidscentrum eener bredere organisatie of hoe dan ook, zijn alle vragen, die te zijner tijd aan de orde zullen komen. Op het oogenblik is hoofdzakelijk dat het Jaarbeursbestuur, dat tot dusver getoond heeft geen toezeggingen te doen, die het niet ten volle weet te kunnen inlossen, blijk geeft ook in deze richting een taak voor zich te zien.

B.

EEN NOMINALISTISCHE ALARM-KREET EN UTOPIE.

Aan het slot der door Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk in de Februari-aflevering van „De Economist” geleverde beschouwing van Prof. Verrijn Stuart's bekende redevoering over „De Toekomst van het Goud” zegt de schrijver, dat, al meende hij enkele bedenkingen te moeten opperen over bijzondere punten, hij niet aarzelt te verklaren, dat zijne volle sympathie gaat in de richting van des hoogleeraars betoog. En met name verklaart hij zich voor de vervanging van de gouddekking der Nederlandsche Bank van hare obligo's door eene dekking, bestaande in buitenlandse wissels. En dan eindigt hij met deze woorden: „Moge, onder den drang van zijn (Prof. Verrijn Stuart's) woorden, het besef veldwinnen, dat de tijd van overwegen voorbij is. Noodig is nu een daad!”

Tegen dezen alarmkreet moet met nadruk opgekomen worden. Zeker, ook wat den munttoestand betreft beleven wij, ten gevolge van den oorlogstoestand, moeilijke tijden. En zolang als van enkele zijden, in plaats van te streven naar een vrede door vergelijk, de oorlog wordt doorgevoerd om te komen, zooals het heet, tot een duurzamen vrede, ofschoon juist een vrede van ééne zijde opgelegd het gevaar in zich zou sluiten, dat van de andere zijde men op revanche bedacht zou zijn; zolang zou het niet voorzichtig zijn

zich aan voorspellingen te wagen; immers niemand kan nu reeds zeggen hoever het met de uitputting van Europa zal gaan. Maar voorshands mag toch wel als zeker aangenomen worden, dat voor het gevaar, dat door de voornaamste staten van Europa en door de Ver. Staten van Amerika gebroken zou worden met het muntstelsel, gevestigd op den grondslag van den gouden standaard, geen aanleiding bestaat. Dat Engeland met den gouden standaard zou willen breken, is zeker niet aan te nemen. Evenmin dat de Ver. Staten van Amerika dit zouden willen doen. Wat Frankrijk betreft is het bekend, dat daar men algemeen van meening is, dat zoo spoedig mogelijk van het régime van den cours forcé tot den vroegeren toestand teruggekeerd moet worden. En ook van Duitschland weet men, dat, trots de theorieën der nominalisten en van Prof. Liefmann, zoowel in regeerings- als in bankkringen terugkeer tot den gouden standaard beoogd wordt. Men zie ook niet over het hoofd, dat door de veel besproken goud-politiek der Scandinavische banken geenszins onttroning van het goud, doch alleen maar muntverzwaring bedoeld werd.

Intusschen doet Dr. Bordewijk, zich aansluitende aan het door Prof. Verrijn Stuart opgeworpen voorstel ter vervanging van de gouddekking der Nederlandsche Bank door eene dekking in buitenlandse wissels, het voorkomen alsof dit slechts een daad zou zijn van gelijksoortige beteekenis als indertijd de overgang was van den zilveren op den gouden standaard. Doch hierin dwaalt hij ten eenenmale.

Van oudsher zijn de edele metalen in alle beschaafde landen en zoowel in het nationaal als in het internationaal handelsverkeer, het algemeene ruil- en betaalmiddel geweest. Verschil van meening bestond er alleen over de vraag, of het goud dan wel het zilver de standaardmunt moest zijn. En feitelijk was dan ook de handelswereld verdeeld tusschen landen met den gouden en landen met den zilveren standaard, terwijl daarnaast Frankrijk en zijn bondgenooten in de Latijnsche Unie stonden met den dubbelen standaard, waardoor, gedurende geruimen tijd, een genoegzaam vaste waardeverhouding tusschen de beide metalen ontstond. Toen nu echter in de tweede helft der vorige eeuw de goudprijs van het zilver een aanzienlijke daling onderging, waardoor die vastheid van waardeverhouding verbroken werd en dientengevolge de landen der Latijnsche Unie den dubbelen standaard niet langer konden handhaven, en daarop Duitschland het initiatief nam tot den overgang van den zilveren op den gouden standaard, toen bestond er slechts één uitweg voor alle Europeesche landen om de éénheid van muntwezen te behouden, t.w. het volgen van het Deutsche voorbeeld, waartoe dan ook Nederland — zij het na wat al te lange aarzeling — besloot. Een andere uitweg uit de bestaande moeilijkheden ware geweest de overgang tot het internationale bimetallisme, maar door Engeland's weigering om van den daar, sedert lang reeds, aangenomen enkelen gouden standaard af te wijken, werd dit onmogelijk gemaakt.

De overgang nu, in verschillende landen, van den zilveren, of van den dubbelen, op den gouden standaard was werkelijk slechts een daad van betrekkelijk geringe beteekenis. Maar een daad van geheel andere beteekenis zou zijn het breken met den gouden standaard om over te gaan tot het aannemen van papiergeld als ruil- en betaalmiddel. Dat ware het loslaten van het sedert eeuwen bestaande stelsel van het metalieke geld, van het nationaal en internationaal gebruik der edele metalen als algemeen ruil- en betaalmiddel, en een ware sprong in het duister.

De gevolgen hiervan zouden moeilijk te overzien zijn. Maar als zeker mag aangenomen worden, dat, zou de uitputting van Europa door den oorlog tot die onttroning van het goud leiden, het een zware ramp zou wezen. Het mag dan ook niet verzwegen worden, dat wie, onder de tegenwoordige omstandigheden, door het dwepen met anti-metallistische theorieën

er toe meewerken om het vertrouwen in het goud te schokken, een gevaarlijk spel drijven, waartegen op te komen inderdaad plicht is.

Doch zien wij nu verder hoe Dr. Bordewijk zich den door hem aangeprezen loop van zaken gedacht heeft. Evenals Prof. Verrijn Stuart stelt hij voor, dat het papiergeld, dat het tegenwoordige metallieke geld en de bestaande, het metallieke geld vertegenwoordigende bankbiljetten zou vervangen, niet direct door den Staat, doch door bemiddeling der Centrale Bank zou worden uitgegeven. En bij de Bank zou dan de goud-dekking harer obligo's vervangen worden door een portefeuille van wissels op het buitenland. Over de verplichte aanhouding door de Bank van zoodanige buitenlandsche wisselportefeuille zou op zich zelf heel wat te zeggen vallen. In welk een toestand ware de Nederlandsche Bank vervallen, ja wat zou er van haar geworden zijn, indien bij het uitbreken van den tegenwoordigen oorlog zij, in plaats van haar goudvoorraad slechts buitenlandsche wissels had gehouden! Dit punt laat ik thans echter rusten.

Terecht merkt Dr. Bordewijk op, dat de Bank zou moeten waken voor de handhaving eener vaste muntpariteit, wat zou moeten geschieden door een doelmatige, zoogenaamde, devisa-politiek, zooals dit thans geschiedt door haar goud-politiek. Terloops zij het opgemerkt, dat de hier door den schrijver gebruikten term „muntpariteit” minder juist is; immers er zouden geen munten meer bestaan. Maar de bedoeling is duidelijk; gemaakt zou moeten worden, dat de wisselkoers op het buitenland zich niet zouden bewegen boven een vastgesteld punt, het punt, dat bij de tegenwoordige orde van zaken is het goud-uitvoerpunt. Daartoe dan, zou, volgens den schrijver, in de bankwet aan de Bank de verplichting opgelegd moeten worden om, zouden anders de wisselkoers op het buitenland boven het vastgestelde punt stijgen, dit te voorkomen door een verkoop van het daartoe benodigde bedrag aan buitenlandsche wissels.

Het behoeft echter geen betoog, dat, tot verwezenlijking van het beoogde doel, eene eenzijdige bepaling in één land niet baten zou. Een dergelijke bepaling van het maximum-punt waarop de wisselkoers op het buitenland zouden mogen stijgen, als ten onzent zou worden gemaakt, zou evenzeer in alle andere landen, waarmee vastheid van wisselkoers verlangd werd, moeten worden aangenomen. En ook daar zou door doelmatige bepalingen, in daar in te voeren bankwetten, dit verzekerd moeten worden. Die, thans willekeurig vast te stellen, zoogenaamde muntpariteit zou, meent Dr. Bordewijk, kunnen zijn de vroeger automatisch bestaan hebbende reële muntpariteit. Doch, om dit te verkrijgen, zouden alle landen, welker ruilmiddel thans gedeprecieerd is, door overmatige uitgifte van papiergeld, beginnen moeten met onmiddellijk die overmatig uitgezette papiercirculatie weder in te krimpen zóó, dat het ruilmiddel weder op zijn oude waarde hersteld werd. Zouden zij daartoe in staat zijn, zoo zouden zij even gemakkelijk onmiddellijk den vroegeren stand van zaken kunnen herstellen.

Gevraagd mag het ook worden, of dergelijke plotse algeheele herstelling van den vroegeren valuta-toestand gewenscht zou zijn, een herstel, dat in zich zou sluiten een algemeene prijsdaling, even sterk als de prijsstijging geweest is, voorzover die door de depreciatie van het ruilmiddel is veroorzaakt. Zou niet veel verkieslijker zijn een gradueele inkrimping der overmatige papiercirculatie, waardoor ook de prijsveranderingen zich slechts gradueel zouden ontwikkelen, en waaraan gepaard zou kunnen worden, trouwens van zelf ontstaan zou, een goudmarkt, zooals wij die in de zestiger jaren der vorige eeuw in de Ver. Staten van Amerika hebben gekend, het tevens veroorloofd wordende verbintenissen en overeenkomsten aan te gaan in de oude goud-valuta?

Die bedoelde vaststelling van de zoogenaamde muntpariteit is intusschen slechts een detail-quaestie. Hoofdzak is, zooals Dr. Bordewijk een detail-quaestie heeft ingezien, dat, wanneer door het breken met

het metallieke muntwezen, de natuurlijke en van zelf ontstane muntpariteit tusschen de verschillende landen vervallen zou zijn, vastheid van wisselkoers alleen te verkrijgen zou zijn door internationale overeenkomsten dienaangaande.

Zegge, de verschillende staten van Europa, de Ver. Staten van Amerika, en alle andere landen, welke op gelijken voet zouden wenschen te komen staan, zouden zich over en weer tegen elkander moeten verbinden betreffende de regeling der uitgifte van het door den Staat of door de Centrale Bank uit te geven papiergeld, betreffende de door hen te dien opzichte in te voeren bankwetten en betreffende de waarborgen voor doelmatige nakoming van alle dienaangaande verplichtingen.

Welk eene Utopie, dat zoo iets mogelijk zou zijn!

21 Febr. '18.

G. M. BOISSEVAIN.

DE ZEEHAVEN TE DELFZIJL.

(Haar technische toestand.)

Bij ministerieele beschikking van 6 November 1915, No. 270, afdeling Waterstaat, werd eene commissie ingesteld, ten einde een plan met raming van kosten op te maken voor eene verbetering en uitbreiding van de haven van Delfzijl, waardoor de thans bestaande bezwaren dier haven zooveel mogelijk zullen worden weggenomen (onvoldoende diepte, behoefte aan uitbreiding van ligplaatsen en van los- en opslaggelegenheid) en in de behoeften van handel en scheepvaart, ook in eene niet te verre toekomst, zal worden voorzien. In Januari 1917 is de commissie gereedgekomen met haar verslag, kort daarna heeft zij het den Minister van Waterstaat aangeboden.

Zij, die in het bezit zijn van een gedrukt exemplaar van dat verslag, kunnen zich daarin op de hoogte stellen van de geschiedenis van de haven en van hetgeen tot hare verbetering is tot stand gebracht en tot hare verdere verbetering noodig wordt geoordeeld.

Voor hen, die dat verslag niet bezitten en belang stellen in de positie van de zeehaven te Delfzijl diene het volgende omtrent geschiedenis en inrichting der haven, voor een deel ontleend aan dat verslag.

Oorspronkelijk was de waterweg van de stad Groningen naar zee het Reitdiep (de oude rivier de Hunze) en was Zoutkamp de zeehaven, waar de zeeschepen, voor Groningen bestemd, binnen kwamen, of van waar deze hun reis, komende van Groningen, begonnen. De vloed bracht de schepen naar en van Groningen. De Lauwerzee geeft toegang tot het Reitdiep, hare ondiepe geulen maakten den waterweg van Groningen naar zee langs het Reitdiep tot een moeilijk en onveilig vaarwater. In 1876 kwam de afsluiting van het Reitdiep tot stand en werd het door een schut- en afwateringssluis gescheiden van de Lauwerzee. Als waterweg van Groningen naar zee verloor het afgesloten Reitdiep zijne beteekenis. Bij het allengs grooter worden van de afmetingen der zeeschepen, ook van die welke in aanmerking kwamen voor de vaart naar Groningen, kon het Reitdiep, reeds vóór de afsluiting, niet meer voldoen aan de eischen, die de zeilscheepvaart stelde.

Tegelijk met de plannen tot afsluiting van het Reitdiep, hadden de Staten der provincie Groningen plannen overwogen tot het graven van een scheepvaart- en afwateringskanaal van Groningen naar Delfzijl en het bouwen van eene sluis te Delfzijl. Deze vonden niet alleen hare oorzaak in de bevordering van de belangen der scheepvaart, doch evenzeer in den wensch naar verbeterden en snelleren afvoer naar zee van het vele water, dat van het hooger gelegen Drenthe naar het lager liggende Groningen afstroomt en een voortdurende bron van zorg en bemoeienis uitmaakt voor het bestuur der provincie Groningen. Al was het kanaal naar Delfzijl, officieel het Eemskanaal, ook wel, vooral in vroegeren tijd, het Groot-Scheepvaartkanaal geheeten, misschien in hoofdzaak bedoeld als een afwateringskanaal, aan handel en scheepvaart heeft het onschatbare diensten

bewezen. In 1876 kwam deze verbinding van Groningen met de Eems tot stand. Het heeft een diepte van 4,50 M. onder kanaalpeil en heeft gedurende eene reeks van jaren in de behoefte van den Groninger handel en van zijne nijverheid voorzien. De haven van Delfzijl was destijds in beheer en onderhoud bij de gemeente, zij had slechts eene diepte van 5,50 M. onder N.A.P., of 3,85 M. onder gemiddeld laag water. Zij was van geringe beteekenis en niet veel meer dan een voorhaven van Groningen.

De eerste verbetering, die door de regeering aan de haven werd aangebracht, was, toen in 1899, ter vermindering van de opslibbing in de haven, een deel van het wad van de haven werd afgescheiden door een verbindingsdam van den havendam met den zeedijk, waardoor de havenruimte vergroot en de mond verbreed werd. In 1901 volgde daarop een belangrijke verruiming der haven door baggerwerken en werd tevens eenigszins voorzien in het gebrek aan dukdalven, loopbruggen en steigers.

De voortdurend grootere afmetingen van zeilschepen, en de vervanging van zeilschepen door stoomschepen, die ook op hunne beurt steeds in grootte toenemen, bracht eene geheele wijziging in de scheepvaart, ook en vooral op de kleinere havens. Had men zich in 1876 voorgesteld, dat het Eemskanaal voor langen tijd in de behoeften van de scheepvaart naar Groningen zou kunnen voorzien, veel spoediger dan men gemeend had, bleek de haven van Groningen niet meer bereikbaar te zijn voor vele der zeilschepen en vooral der stoomschepen, die in aanmerking kwamen om voor stad en provincie bestemde goederen, met name hout en steenkolen, in lateren tijd ook kunstmeststoffen, te vervoeren. Deze veranderde omstandigheden hebben er toe geleid, dat Delfzijl niet meer voorhaven bleef van Groningen, maar dat zich daar een eigen scheepvaartbedrijf begon te ontwikkelen, dat van Delfzijl uit, de daar uit stoom- en zeilschepen geloste goederen werden verzonden naar de verschillende deelen der noordelijke provinciën, vooral ook naar de steeds in bloei en beteekenis toenemende Veenkoloniën, met haar zich sterk ontwikkelende nijverheid.

De haven van Delfzijl bood niet de gelegenheid om te voldoen aan de haar gestelde hogere eischen, en om daaraan tegemoet te komen, werd door den Rijkswaterstaat een kaaimuur gebouwd voor diepgaande schepen. Het besluit tot dien bouw werd genomen in 1901, de kaaimuur kwam gereed in 1904. Hij is lang 229 M., de diepte vóór den muur is 8,50 — N.A.P. Overigens wordt de diepte der haven, daar waar zij bestemd is voor het laden en lossen van stoomschepen, onderhouden op 8 M., 8,50 M. en 9 M. De rivier de Eems, die toegang geeft van zee naar de haven van Delfzijl, kan, zonder eenige kosten van onderhoud, worden bevaren door schepen met 9 M. diepgang. Aansluitend aan den nieuwen kaaimuur, werd in 1904 en 1905 eene spoorwegverbinding met het havenemplacement tot stand gebracht, terwijl de kaaimuur in 1906-'07 werd verlengd door middel van een houten steiger van 30 M. Ook werden toen drie houten steigers met bijbehoren gebouwd, om te dienen tot aanlegplaats voor de kleine zee-zeilvaart. De binnenschepen vinden ligplaats aan in 1911 gebouwde steigers.

Uit deze opsomming blijkt, dat het Rijk in den loop dezer eeuw allerlei verbeteringen aan de haven heeft aangebracht. Het heeft daaraan f 1.290.000 ten koste gelegd, behalve de kosten van onderhoud, waaronder behoort het voortdurend baggeren om de haven op de vereischte diepte te houden. Dit alles is echter nog slechts het begin. Wanneer de haven zal voldoen aan de eischen, die aan een behoorlijke zeehaven mogen worden gesteld, zullen nog geheel andere maatregelen moeten worden genomen, zullen kaden moeten worden gebouwd, terreinen moeten worden opgehoogd, opslagplaatsen op die terreinen moeten verrijzen, en zal de haven meer afdoend moeten worden geoutilleerd. Drie stoom-portaalkranen bouwde het

Rijk tegelijk met den bouw van den kaaimuur, maar deze voorzien slechts in een deel der behoefte. Behalve verbetering van de haven, door het nemen van maatregelen tot vermindering van de deining en de aanslibbing in de haven, zal de ruimte der haven moeten worden vergroot, zal steeds voldoende diepte in de haven aanwezig moeten zijn, zal naast voldoende kaden en opslagruimte, los- en laadmiddelen, moeten worden gezorgd voor een afzonderlijke balkenhaven, die op dit oogenblik ontbreekt.

Wanneer de voorstellen, die de eerder aangehaalde commissie in haar verslag aan den Minister van Waterstaat heeft aangeboden, zullen worden uitgevoerd, zal aan de genoemde bezwaren worden tegemoet gekomen. De daarmede gemoeide kosten zijn geraamd op f 4.000.000, welk bedrag men zich voorstelt over enkele jaren te verdeelen. Voor die som, die in den tegenwoordigen tijd zeker geen onbescheiden indruk maakt, zal men Delfzijl kunnen maken tot een zeehaven van groote beteekenis voor het noorden van ons land, den prachtigen riviermond waardig, waaraan het gelegen is. Zulk een zeeweg, die elders met groote kosten zou moeten worden gegraven, heeft de natuur aan de haven van Delfzijl geschonken.

Zou het niet onverantwoordelijk zijn, wanneer niet, ten bate van de welvaart in het noorden van ons land, alle nut uit dien zeeweg getrokken werd? Dat zal slechts het geval zijn, wanneer de haven op gelijke, constante diepte wordt gebracht als de rivier, en wanneer zij aan de schepen, die men dan mag verwachten, de noodige veilige ligplaats en voldoende uitrusting kan aanbieden, die zekerheid geven, dat de schepen zonder onnoodig tijdverlies, op veilige wijze kunnen worden gelost en geladen. Die zekerheid biedt de haven in haar tegenwoordigen staat niet, en de plannen tot verbetering en uitbreiding der haven hebben ten doel in die leemte op afdoende wijze te voorzien.

Wanneer aan de eischen, die aan Delfzijl als zeehaven uit een scheepvaart-technisch oogpunt mogen worden gesteld, zal zijn voldaan, spreekt het wel van zelf, dat zal moeten worden getracht de exploitatie der haven te leiden in eene richting, die den grootst mogelijken waarborg biedt, dat de verbeterde haven, in verband met de, met die verbetering gemoeide, sommen, tot haar recht zal komen, dat daaruit een zoo groot mogelijk nuttig effect voor het noorden van het land zal worden getrokken.

De gemeente Delfzijl, die de haven in haar vroegeren staat exploiteerde, gevoelde zich door de hogere eischen, die aan eene meer intensieve exploitatie zouden worden gesteld, bezwaard. De Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen was evenmin bereid de exploitatie van de haven ter hand te nemen. Op verzoek van de regeering heeft zich het bestuur der provincie Groningen, nadat in 1907 de nieuwe kaaimuur, spoorverbindingen en steigers waren gereedgekomen, bereid verklaard de exploitatie der haven op zich te nemen. Het Rijk en de provincie Groningen hebben eene overeenkomst gesloten, waarbij beheer en exploitatie van de haven door de laatste van de eerste werd overgenomen, welke overeenkomst bij de wet van 2 Juni 1910 werd goedgekeurd. 1 Januari 1911 trad de provincie als exploitante op. Zij benoemde een provinciaal havenmeester, die te zamen met twee leden van het college van Gedeputeerde Staten eene provinciale havencommissie vormt, die de dagelijksche leiding van de exploitatie der haven, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, in handen heeft. Daarvoor noodige verordeningen en reglementen worden door de Staten der Provincie Groningen, op voordracht van Gedeputeerde Staten, vastgesteld.

De eerste bemoeiingen van het provinciaal bestuur hebben zich gericht op verbetering van de uitrusting van de haven, bestaande in de aanschaffing van een motorvaartuig voor den havendienst, verlegging der sporen op het haventerrein, omrastering van dit terrein ten behoeve eener veilige opslagruimte, bouw van een goederenloops van 1260 M.² oppervlakte, van een

schaftlokaal, van eene woning voor den havenmeester in de onmiddellijke nabijheid der haven en van eene drijvende aanlegplaats voor passagiersbooten, voorts in het nemen van maatregelen tot vermindering van de deining in de haven voor lossende balenbooten met behulp van een golfbreker, en het maken van de noodige geleidingen en installatiën voor electricische energie voor licht en kracht en de aanschaffing van de daarbij behoorende hijsch- en andere werktuigen. Het Rijk, m.a.w. het Ministerie van Waterstaat, is de eigenaar van de haven en zorgt voor het jaarlijksch onderhoud en dat de haven op de vereischte diepte wordt gebaggerd.

De aanvoer in de haven van Delfzijl bestaat in hoofdzaak uit hout (gezaagd hout, kapbalken en Amerikaansche balken), vervolgens uit steenkolen en een weinig cokes en uit kunstmeststoffen (ruwe fosphaat en Chili-salpeter). De verbeteringen, aan de haven aangebracht, en de pogingen, voortdurend aangewend om goederen naar Delfzijl te trekken, hebben geleid tot eene aanzienlijke vermeerdering van den aanvoer van gezaagd hout en van steenkolen. Die van balken is zeer wisselvallig, wijst echter ook op gestadige toeneming, evenals vóór den oorlog het geval was met kunstmeststoffen. Van 12.195 standaard in 1908, steeg de aanvoer van gezaagd hout in 1913 tot 27.398 standaard, de hoeveelheid ingevoerde steenkolen van 23.697 tot 46.230 ton. In 1914 verminderde de aanvoer van steenkolen ten gevolge van den oorlog, sedert hield deze geheel op. Ook van gezaagd hout was de aanvoer in 1914, onder den invloed van den oorlog aanzienlijk kleiner dan in 1913. In 1915 vond echter eene zeer aanmerkelijke vermeerdering plaats, in 1915, 1916 en 1917 steeg de aanvoer van gezaagd hout tot respectievelijk 41.072, 48.254 en 69.667 standaard.

De stoombooten, die vóór den oorlog steenkolen aanbrachten uit Engeland, namen stroocarton, turfstrooisel, ijzeraarde, aardappelmeel, granen, zaden en peulvruchten mee terug. Toen de oorlog aan de vaart dezer stoombooten een einde maakte, hield, evenals de aanvoer der kolen, ook deze uitvoer tijdelijk geheel op.

Vóór den oorlog werden te Delfzijl regelde diensten onderhouden met Goole en Grangemouth, welke bij het uitbreken van den oorlog werden gestaakt. Deze stoombooten bezochten de haven op vaste doch te ver uiteenliggende tijdstippen. Pogingen tot het verkrijgen van vaste lijnen van weekbooten op Engelsche en andere havens hadden tot vóór den oorlog nog geen gunstig gevolg. De daarover gevoerde onderhandelingen staan sedert stil, doch zullen na den oorlog zonder twijfel weder worden opgevat. Dergelijke lijnen zijn voor den bloei der haven onmisbaar. Deze leiden tot geregelden invoer en uitvoer gedurende bijna het geheele jaar, op vaste en steeds dezelfde tijdstippen, terwijl de aanvoeren, vooral van hout, een seizoen-bedrijf zijn, dat ophoudt, zoolang de scheepvaart in de Zweedsche havens door het ijs gesloten is. In het belang van de havenarbeiders zijn regelde stoomvaartlijnen in eene zeehaven noodig, waarmede regelde arbeid en een geregeld weekloon gepaard gaan, en niet perioden van overmatigen arbeid, afgewisseld door tijden van werkloosheid, zooals onder de tegenwoordige omstandigheden veelal het geval is. Een ander belangrijk voordeel van weekbooten of andere vaste stoombootlijnen is, dat daardoor de uitvoer vermeerdert, zowel het aantal artikelen als de hoeveelheden, waarvan het gevolg is, dat binnenschepen, naar Delfzijl bestemd ter belading, daarheen niet leeg behoeven te vertrekken, doch met lading kunnen varen. Daardoor vermeerdert te Delfzijl het aantal beschikbare binnenschepen, hetgeen ten goede komt aan eene vlugge lossing der met lading binnengekomen stoomschepen. Tot dusver wordt de lossing door gebrek aan binnenschepen dikwijls vertraagd. Ook daarin zal na den oorlog worden getracht verbetering te brengen. Stappen in die richting zijn reeds gedaan.

Dit wat den technischen toestand van de haven te Delfzijl betreft, over hare economische beteekenis een volgend maal.

SCHILTHUIS.

Groningen, Februari 1918.

DE VERVOER-CENTRALE.

Onder de bijlagen tot Minister Posthuma's Memorie van Antwoord betrekkelijk de millioenenaanvraag voor de beschikbaarstelling van levensmiddelen verdient ook de als bijlage VIII opgenomen nota in zake de werking van het Bureau Vervoer der Afdeeling Crisiszaken de aandacht.

Die nota behelst belangwekkende mededeelingen omtrent de binnenscheepvaart en de nieuwe Regeeringsbemoeiing met dit bedrijf, dat gemeenlijk minder de aandacht trekt dan de zich langs grootere lijnen bewegende zeevaart, doch thans in zijn bescheiden distributie-rol heel wat meer presteert dan noodgedwongen laatstgenoemde in den aanvoer van over zee. Het bureau — zich in de nota aandienend als „Vervoer-Centrale” — werd in den herfst van het voorgaande jaar opgericht ter bezwering van de ook hier te lande ten gevolge van kolen nood en schippersstaking dreigende transport-crisis. Uit een tekort aan transportmiddelen, zooals de vervoers-crisis buitengaats, sproot deze zeker niet voort. Immers volgens het getuigenis van de Staatscommissie voor de Binnenschipperij, die eenige jaren vóór den oorlog haar rapport uitbracht, overtreft het aanbod van scheepsruimte over het algemeen hier te lande de te vervoeren hoeveelheid goederen. Die hoeveelheid goederen is door den vrijwel algeheelen stilstand van den aanvoer over zee en ook over de droge grenzen stellig aanzienlijk minder dan in normale tijden, waar tegenover echter de distributie van de hier te lande aanwezige voedingsmiddelen blijkbaar zeer hoge eischen stelt aan de vervoerscapaciteit.

Wat de spoorwegen betreft is de toestand minder gunstig; wel is het wagenpark der maatschappijen in den laatsten tijd vermeerderd met eenige honderdtallen gehuurde Belgische wagens en mag het nuttig gebruik van het materieel door de „fusie” geacht worden ten zeerste te zijn gediend, terwijl bovendien de capaciteit nog door velerlei maatregelen (verhoogd staangeld, tijdelijke verhooging van het draagvermogen enz.) is vermeerderd, doch daar tegenover staat, dat terwijl in normale tijden een groot deel van het vervoer hier te lande geschiedt met buitenlandsch materieel, getuige de groote debet-saldi wegens wagenhuur, thans het blaadje is omgekeerd en bijv. duizenden Nederlandsche wagens uitsluitend moeten worden bestemd voor het halen der steenkolen uit Duitschland.

De aangewezen taak der Vervoer-Centrale was dan ook om zooveel mogelijk vervoer van den overbelasten en kolenslindenden spoorweg af te wentelen op den waterweg en de capaciteit der binnenscheepvaart zoo hoog mogelijk, met zoo gering mogelijk kolengebruik, op te voeren. De daartoe onmisbare medewerking der Spoorwegmaatschappijen werd gemakkelijk verkregen. Inziende, dat zij ondanks de haar togestane algemeene tariefverhoogingen tengevolge van de steeds stijgende exploitatiekosten toch niet meer de gunstige over 1915 en 1916 verkregen bedrijfsresultaten zouden verwerven en anderzijds voor matige dividend-uitkeering door den Staat gearandeerd, hebben zij blijkbaar niet ongaarne zich van een deel van haar vervoer zien ontlasten en nemen zij, door den Minister van Waterstaat van haar wettelijken vervoersplicht ten deele ontslagen, sommige categorieën goederen in het geheel niet meer ten vervoer aan en hebben tusschen stations, gelegen in of nabij plaatsen, waartusschen het vervoer te water per geregelde beurtdienst kan geschieden, het goederenvervoer zelfs vrijwel geheel gestaakt. Hoe tallooze plaatsen daardoor voor hun onderaardig verkeer uitsluitend op het water zijn aangewezen, blijkt uit het bij de

nota gevoegde overzicht dier geregelde beurtbootdiensten.

Ten aanzien dezer vaste lijnen der binnenvaart waren blijkbaar weinig maatregelen te nemen; die welke ter verkrijging van meerdere onderlinge samenwerking en kolenbesparing noodig waren, hebben zij zich, van haar grooten concurrent ontslagen, vermoedelijk gaarne getroost, te meer daar haar uit de nota en ook uit de allengs van verschillende zijden rijzende klachten valt af te leiden, zij in de berekening harer vrachtprijzen geheel vrij zijn gebleven. Meer moeilijkheden daarentegen leverde de wilde vaart der binnenwateren, de eigenlijke binnenschipperij op. Ten einde in dit om zijn anarchie bekende bedrijf geordende toestanden te scheppen en het daardoor op zijne in dezen kolen nood zoo wenschelijke maximumcapaciteit te brengen, werden „Algemeene bevrachtingsvoorwaarden voor de binnenschipperij” door den minister vastgesteld, waarbij o.m. de tot zooveel strubeling aanleiding gevende bevrachting over de beurtlijst werd ingevoerd; voorts werden de tarieven der binnenschipperij aan de goedkeuring der Regeering onderworpen en werd een aantal inspecteurs voor de binnenschipperij benoemd.

Door al deze maatregelen schijnt, blijkens de nota inderdaad eene belangrijke kolenbesparing en verhooging der vervoercapaciteit te zijn verkregen, een resultaat dat, ondanks de vele bezwaren, welke die maatregelen voor het publiek meebrachten, toejuiching verdient en dat men ons in de vele andere landen waar in dezelfde richting wordt gestreefd (Duitschland, Engeland, Amerika enz.), doch welke niet zoo bevoorrecht zijn op het punt van watertransport als ons land, zal mogen benijden.

De verwachting schijnt gerechtvaardigd, dat al deze Regeeringsbemoeiing en de daarbij verzamelde gegevens ook eenig blijvend resultaat zullen opleveren, meer speciaal ten aanzien van de binnenschipperij, waardoor dan de bovengenoemde Staatscommissie eenige van hare wenschen zou zien vervuld.

Doch of de hoop van sommigen, dat, indien de kolen nood tot het verleden behoort, de spoorwegmaatschappijen niet weder de vroegere concurrentie met de beurtbooten zullen hervatten, maar tot meerdere samenwerking zullen bereid zijn, zal worden verwezenlijkt, valt te betwijfelen. In het belang van het algemeen ware dit, nu de concurrentie tusschen de spoorwegmaatschappijen onderling is vervallen, ook niet te wenschen.

H.

LEVENS MIDDELEN UIT DE OEKRAINE.

Onder het opschrift „Graan voor neutrale landen uit Duitschland” heb ik in het nummer van 30 Januari van dit blad onder meer eenige opmerkingen gemaakt over de verwachtingen, die gekoesterd worden van levering van graan uit de Oekraïne in de naaste toekomst. Ik sprak daarbij van de mogelijkheid, dat in het vredesverdrag tusschen de Centrale Mogendheden en de Oekraïne, waarover toen werd onderhandeld, die graanuitvoer zou worden voorgeschreven en meende, dat dit een der voorwaarden zou moeten zijn ter verkrijging van graanaanvoer van beteekenis. Niet slechts is werkelijk bij den op 9 Februari gesloten vrede overeengekomen, dat de Oekraïne haar overschot aan landbouwproducten ter beschikking der Centralen zal stellen, doch deze voorwaarde blijkt door de Duitse en Oostenrijks-Hongaarsche staatslieden vrijwel als het belangrijkste gedeelte van het verdrag te zijn beschouwd. Noemen dezen niet zelden reeds herhaaldelijk den tot stand gekomen vrede met de Oekraïne een „Broodvrede”? De Oostenrijksche Minister-president, Dr. Seidler, heeft er in eene rede op 19 Februari speciaal nadruk op gelegd, dat de vrede in de allereerste plaats verwelkomd dient te worden als een middel om in het voedseltekort der Centrale Mogendheden verbetering te brengen. Het vredesverdrag en de later daarover gehouden beschouwingen toonen aan hoe zeer, toen

eenmaal de mogelijkheid van aanvoeren uit de Oekraïne bleek, de Centrale rijken er op bedacht waren, deze te verkrijgen, zij het ook ten koste van de andere bij de vredesonderhandelingen behandelde punten. Tegenover den Poolschen storm van verontwaardiging, die dadelijk tengevolge van het opnemen van het gouvernement Cholm in het grondgebied der Oekraïne is opgekomen, werd van Duitse en Oostenrijks-Hongaarsche zijde aangevoerd, dat door zulk een relatief onbelangrijke kwestie het sluiten van den broodvrede natuurlijk niet in gevaar mocht worden gebracht. Reeds spoedig is trouwens deze moeilijkheid voorloopig bezworen door de alsnog met de Oekraïne overeengekomen conditie, dat de grensscheiding in het gebied van Cholm nog nader zal worden vastgesteld.

Als grondslag voor den tekst van het tegelijk met den vrede gesloten handelsverdrag tusschen de Centrale Mogendheden en de Oekraïne, is die van de oude tusschen Duitschland en Oostenrijk-Hongarije en Rusland bestaande handelsverdragen gebruikt en in de haast om den vrede te sluiten heeft men zelfs de in de oude verdragen overeengekomen invoerrechten weder in het nieuwe verdrag opgenomen. Tegen deze tarieven bestond reeds geruimen tijd in Rusland een sterke oppositie en gedurende den oorlog hebben bovendien de groote waardeveranderingen van de meeste artikelen en de ommekeer in de economische verhoudingen de oude tarieven onbruikbaar gemaakt. De Centrale landen denken er bovendien niet aan, althans voorloopig, den invoer van levensmiddelen te belasten en de Oekraïne heeft evenmin de bedoeling den invoer van fabriekaten der Midden-Europeesche industrie door wederinvoering der oude Russische, sterk beschermende invoerrechten te bemoeilijken.

Vooral echter de conditie, dat, indien een der voorwaarden van het vredesverdrag door een der partijen niet wordt nagekomen, het geheele verdrag vervalt, toont ten duidelijkste aan hoezeer de levensmiddelenaanvoer als voornaamste onderdeel van den gesloten vrede wordt beschouwd. Uitdrukkelijk is namelijk van Oostenrijksche zijde verklaard, dat tengevolge van deze conditie de vrede onmiddellijk als niet gesloten zal worden beschouwd, indien de Oekraïne haar verplichting tot levering van levensmiddelen niet nakomt.

Wat denkt men nu in Duitschland en Oostenrijk-Hongarije van de mogelijkheid van spoedige groote aanvoeren uit de Oekraïne? Een antwoord op die vraag vindt men in de zoeven aangehaalde rede van Dr. Seidler. Deze verklaarde het buiten twijfel, dat de in de Oekraïne opgeslagen graanvoorraden veel grooter zijn dan de hoeveelheid, die op het oogenblik zal kunnen worden vervoerd. Daaruit spreekt wel de overtuiging, dat de overschotten van flinken omvang zijn, doch die omvang wordt vergeleken bij de hoeveelheid, die kan worden aangevoerd, welke hoeveelheid niet nader wordt aangeduid. Doelt Dr. Seidler uitsluitend op de vervoermogelijkheid per spoor, of heeft hij ook vervoer over de Zwarte Zee en den Donau (zoodra een te verwachten vrede met Roemenië zal zijn gesloten) op het oog? In het eerste geval behoeven voorraden niet groot te zijn om de vervoermogelijkheden te overtreffen: het verkeer op de spoorwegen in de Oekraïne verkeert nog in zulk eene wanorde, dat de aanvoer per spoor zeker niet groot zal kunnen zijn. Indien Dr. Seidler bij zijne vergelijking ook het vervoer over de Zwarte Zee op het oog heeft gehad, dan valt de gevolgtrekking te maken, dat hij gegevens heeft om aan te nemen, dat het overschot van de Oekraïnsche voorraden werkelijk groot is. Uitvoergelegenheid over zee uit Odessa, Nicolajeff en Cherson, de grootste havens der Oekraïne, zoude spoedig zoo grooten omvang kunnen aannemen, dat goederenvoorraden, voor welke die gelegenheid te gering zou zijn, werkelijk overvloedig mogen worden genoemd.

Dr. Seidler heeft echter voorts gewezen op den chaos, die ook op verkeersgebied in de Oekraïne

heerscht en op de voortdurende toeneming der anarchie in Rusland, die de hervatting van het handelsverkeer in den weg staan en als conclusie zijner uiteenzetting komt hij slechts tot de hoop, dat nog in dit landbouwjaar, dat is vóór Augustus, de aanvoeren uit de Oekraïne een aanvang zullen nemen. Zelfs de Oostenrijksche Minister-president is er dus blijkbaar niet van overtuigd, dat de gesloten vrede zijn karakter van „broodvrede” in de allernaaste toekomst zal toonen. Ook de Duitsche Staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken heeft reeds gewezen op de noodzakelijkheid om in de allereerste plaats het spoorwegverkeer in de Oekraïne te herstellen. Van vervoer over de Zwarte Zee heeft geen der Duitsche of Oostenrijksch-Hongaarsche Staatslieden nog gerept en voorloopig schijnt men dus slechts het oog op het vervoer per spoor te hebben. De burgeroorlog in Rusland — die volgens Dr. Seidler ook in de Oekraïne is de strijd van allen tegen allen — zal dat verkeer zeker nog langen tijd zeer bezwaarlijk maken.

Van hoe groot belang ook de Centrale Mogendheden het gebrek aan landbouwwerktuigen in de Oekraïne achten, blijkt uit een bericht uit Weenen, in het Berliner Tageblatt, waarin de artikelen worden opgenoemd, die voor spoedigen uitvoer naar de Oekraïne in aanmerking komen. In de eerste plaats worden daarbij landbouwwerktuigen genoemd. In Oostenrijk zijn twee millioen zeisen beschikbaar, die echter in dit jaargetijde niet in de eerste plaats noodig zullen zijn, terwijl Duitschland een flinke hoeveelheid der overige werktuigen beschikbaar heet te hebben. Of het echter nog tijd is, om in de Oekraïne maatregelen te nemen ter verkrijging van een voldoende oogst in dit seizoen, schijnt mij zeer de vraag. De burgeroorlog is daarvoor voorloopig wel een zeer groot beletsel.

Bij de verzameling en den uitvoer der aanwezige overschotten zullen Oostenrijksche strijdkrachten de Regeering der Oekraïne behulpzaam zijn. In de eerste plaats zal moeten worden vastgesteld, welk gedeelte der voorraden als „overschot” mag worden beschouwd. Verder moet om prijsopdriving tegen te gaan, een aankoopstelsel met vaste prijzen worden ontworpen en tot nog toe zijn de vertegenwoordigers van Centrales en Oekraïne daarin niet geslaagd. Eene niet geringe moeilijkheid daarbij belooft de oplossing der vraag, met welk ruilmiddel de eigenaren moeten worden betaald. Het papiergeld der Oekraïnsche Republiek zal wegens het algemeene wantrouwen, waarmede het wordt beschouwd, daartoe bezwaarlijk gebruikt kunnen worden. Eene andere oorzaak, dat de inzameling waarschijnlijk niet op zeer vredelievende wijze in haar werk zal gaan ligt in het gebrek aan levensmiddelen in Noord-Rusland. Noord-Rusland heeft nooit genoeg gehad aan zijn eigen levensmiddelen-productie en de Oekraïne was steeds zijn groote leverancier van graan, suiker en kolen. Het is dus zeer waarschijnlijk, dat de Oostenrijksch-Hongaarsche strijdmacht bij de inzameling van haar wapens zal gebruik dienen te maken tegen de bolsjewiksche troepen. Vernietiging van voorraden zal van dien strijd zeker het gevolg zijn ¹⁾. Geen wonder dus, dat Dr. Seidler niet meer heeft kunnen doen, dan de hoop uitspreken, dat de voorraden nog vóór Augustus de Centrales zouden bereiken.

Men verwacht in Duitschland en Oostenrijk-Hongarije, dat voorloopig het handelsverkeer met de Oekraïne in handen der Regeeringen zal blijven en dat handelaars zich daarmee in den eersten tijd niet zullen kunnen bezighouden. Zelfs schijnt er in de Oekraïne sprake te zijn van een uitvoermonopolie van de Regeering, hetwelk iedere bemoeiing van den handel zou uitsluiten.

J. S.

¹⁾ De laatste courantenberichten doen vermoeden, dat ook tusschen de Centrale Rijken en Noord-Rusland spoedig de vrede geteekend zal zijn. Misschien treedt dan in de plaats van een mogelijken strijd om de Oekraïnsche overschotten eene overeenkomst, waarbij aan Noord-Rusland een gedeelte wordt afgestaan.

DE NEDERLANDSCHE STEENKOOLLAGEN.

In het begin der twaalfde eeuw bezat het in het Ahrdal thuis behoorende grafelijke geslacht der Sassenbergers groote goederen rondom het huidige Duitsche grensstadje Herzogenrade. Een deel dezer goederen verwierf in 1104 de Augustijner monnik Ailbert, uit het adellijk geslacht der Antoinnes. Deze richtte er een klooster op, op een plek thans Kloosterrade geheeten en 1½ K.M. westelijk er van, waar thans het Limburgsche plaatsje Kerkrade gelegen is, werd een kerk gebouwd. In het kloostergebied, dat circa 2500 H.A. omvatte en zich tot het Wormdal uitstrekte, kwamen twee tot vier voet dikke steenkoollagen aan den dag, die reeds in de 12e eeuw door het klooster afgegraven werden. In de kronieken werden de plaatsen van afgraving „kalkulen” genoemd, d.i. een verlatijnsching van het plat-Duitsche woord „Koalkull” = steenkoolgroeve.

Dat niet alleen in het Wormdal, doch ook in de wijdere omgeving kolen gegraven werden, bewijzen de kronieken, die van groeven bij Spekholzerheide en Winselen gewagen. Deze ontginningen, een zegen voor de landstreken in den omtrek, duurden de geheele Middeleeuwen door, tot de Fransche Republiek in 1795 het klooster ophief, de goederen confisqueerde en de steenkoolgewinning deed ophouden. Gelijk blijkt uit de uitvoerige beschrijving, door den laatsten kanunnik van Kloosterrade, Ernst, in zijn „Histoire du Limbourg” (in 1838 door de Luiksche Universiteit onder redactie van E. Lavalleye in 7 deelen uitgegeven) van deze steenkoolgroeven gegeven, was de ontginning voor haar tijd een meesterwerk van vernuft en was men daarbij tot zeer diep in den ondergrond doorgedrongen. Ernst noemt het aantal der in zijn tijd ontgonnen kolenlagen 31 en naar schatting was men zeker tot 200 M. beneden den waterspiegel van de Worm gekomen. De lengte van Noord naar Zuid was bekend over een afstand van 6 K.M. en over een breedte, in de richting Oost-West, van 2 K.M. Al dit werk, hetwelk wij in de eerste plaats danken aan de monniken van het klooster nabij Kerkrade, het plaatsje, dat de eer heeft het eerste in Europa geweest te zijn, alwaar men planmatig kolen ontgon, werd nu der vernietiging prijsgegeven; de werken tot verwijdering van het overtollige water vervielen; de gangen liepen vol en in dien staat kwamen de groeven in 1815 aan den Staat der Nederlanden, die ze in 1845 voor 99 jaar in beheer en genot gaf aan de directie der Akensch-Maastrichtsche Spoorweg-Mij. Toen nam de zaak weer in bloei toe; boringen werden ondernomen, stoomwerktuigen en schachten verbeterd of vernieuwd. Hierdoor steeg de productie en leverden de mijnen van 1847—1876 meer dan 80.000 ton (à 1000 K.G.) steenkolen, met een winst van meer dan een millioen gulden.

Behalve in de Domaniale mijnen dolf men bij Kerkrade nog op een andere plaats steenkolen. Het „Vereenigd Gezelschap voor de Steenkoolontginning in het Wormdistrict” exploiteerde sinds 1808 de mijn Neuprick, waarmede later de kleinē mijn Bleyerheide vereenigd werd. De exploitatie dezer mijn werd echter in 1905 voorgoed opgegeven.

Niettegenstaande de gunstige resultaten van al deze bescheiden exploitaties legde Nederland niet de minste belangstelling voor Z.-O. Limburg aan den dag, tot de bloeiperiode der industrie van 1871—1874 de steenkoolprijzen belangrijk in de hoogte joeg en daardoor den stoot gaf tot een nader onderzoek der nog onbekende terreinen. Boringen werden verricht: de steenkoolvelden bleken zich ver naar het N.-W. voort te zetten, concessies werden verleend, doch niet uitgevoerd. Weer dommelde de belangstelling in, tot de gunstige resultaten, welke verkregen werden met de mijn „Oranje-Nassau” (eigendom van de „Maatschappij tot exploitatie van Limburgsche kolenmijnen”, die in 1893 voor deze mijn concessie verwierf) ons eindelijk de overtuiging schonken, dat

Limburg werkelijk belangrijke schatten aan zwart materiaal in zijn schoot borg.

In 1899 werd een commissie benoemd, om naar die schatten een onderzoek in te stellen; zij bracht in 1900 een rapport uit, tengevolge waarvan 24 Juni 1901 de wet betreffende „Exploitatie van Staatswege van Steenkolenmijnen in Limburg” afgekondigd werd. Bepaalde artikel I dezer wet, dat de ontginning van steenkolenmijnen in de terreinen der provincie Limburg, welke op een bij die wet behorende kaart werden aangegeven, van Staatswege zou geschieden, bij de wet van 24 Juli 1903 werd een groot deel der provincies Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg door den Staat voor den tijd van zes jaren gereserveerd voor het doen opsporen van delfstoffen. Deze wet werd, wat haar kracht betreft, telkenmale verlengd, als het noodig bleek en — is ook nu nog van kracht.

Had de eerste wet een Koninklijk Besluit ten gevolge, waarbij een directeur-generaal der Staatsmijnen (thans een drie-hoofdige Directie) in Limburg benoemd werd, onder wien het geheele personeel der Staatsmijnen staat, waarnaast als adviseerend lichaam de Mijnsraad staat, de tweede wet was oorzaak, dat in 1904 een Bureau voor Rijksopsporing van Delfstoffen werd opgericht, dat zich belastte met het onderzoek naar den geologischen bouw en de samenstelling van den ondergrond in Nederland. Bij het bovengenoemde rapport was een „Beredeneerd overzicht van de samenstelling van het Limburgsche steenkolenbekken” gevoegd, opgemaakt door den toenmaligen (thans hoofd-) ingenieur der mijnen, C. Blankevoort. Op grond van de bestaande gegevens, sprak deze de meening uit, dat de steenkolenlagen, ieder onzer alleen bekend van Kerkrade's omstreken, zich naar het N.-W. voortzetten, een meening, niet nieuw voor wie de literatuur kent, bij welker bestudeering men herhaaldelijk op eenzelfde gevolgtrekking stuit.

Zooals Limburgs kolenrijkdom voorzgd is, zoo werd die in de omgeving van Winterswijk voorzgd, een feit nog minder bekend dan het eerste. In 1875 verscheen n.l. van R. E. de Haan een rijk gedocumenteerd artikel over de geologie van den Achterhoek, waarin de schrijver tot de gevolgtrekking kwam, „dat de algemeene geologische gesteldheid van Winterswijk de mogelijkheid, de waarschijnlijkheid zelfs niet ontkent, dat aldaar de kolenformatie op bereikbare diepte begraven ligt,” een uitspraak door de diepteboring „Plantengaarde”, Z.-O. van Winterswijk, in 1909 afdoend bewezen.

De resultaten, verkregen bij de boringen, verricht onder leiding van de „Rijksopsporing van Delfstoffen”, en betreffende de voor ontginning vatbare steenkoolrots, zijn in onderstaande tabel vastgelegd.

Plaats	Diepte, waarop de steenkoolrots begint in M.—A.P. afger.	Dikte der rots in M.	Aantal onginbare steenkoollagen	Minimale en maximale dikte belangr. lagen in c.M.	Aard der kolen
Heerlen....	95 ¹⁾	250	7	51-282	{vetkolen boven magere kol. onder vetkolen
Rompen ..	129 ²⁾	480	12	60-235	
Amstenrade	187 ³⁾	1050	12	43-155	{vetkolen boven magere kol. onder vetkolen
Vlodrop ..	412	170	4	55-350	
Beesel	647	360	12	39-93	magere kolen
Kessel	663	340	11	54-126	
Baarlo	629	350	6	60-108	magere kolen
Maasbree ..	778	320	6	44-176	
Helden	675	540	19	39-131	{vetkolen boven magere kol. onder vetkolen
Helden	699	370	10	46-110	
Helden	802	580	14	39-167	magere kolen
Helden	807	260	2	33-120	
Beerlingen .	710	760	13	33-194	{vetkolen boven gaskolen onder gaskolen
Helenaveen.	880	320	7	30-174	
America ..	875	200	3	70-87	magere kolen
Winterswijk	1025	100	5	43-123	
Ratum	1104	230	5	48-105	vetkolen

1) Mijn Emma. 2) Mijn Hendrik. 3) Mijn Emma.

Uit de hier medegedeelde gegevens blijkt, dat Nederland 3 kolenterreinen bezit:

I. Zuid-Limburg, waar de hoeveelheid steenkolen in 1912 geschat werd op 1700 millioen ton kolen, alle gelegen boven 1200 M. diepte. Hiervan waren: 35 pCt. magere kolen, 50 pCt. vetkolen en 15 pCt. gaskolen.

II. Het Peelveld, reikende ongeveer van den spoorweg Eindhoven—Venlo tot Swalmen en zuidoostelijk tot Vlodrop. Hiervan werd in 1912 de kolenvoorraad geschat op 1200 millioen ton, waarvan: 12 pCt. magere kolen, 69 pCt. vetkolen en 19 pCt. gaskolen.

III. Het terrein rondom Winterswijk, omtrent welks vermoedelijke steenkolenvoorraad geen schattingen zijn gedaan.

Uit dit alles blijkt, dat Nederland op een voor modern bedrijf ontginbare diepte meer dan 3 milliard ton steenkolen bezit. Waar ons land een gemiddeld jaarlijksch verbruik van 8 millioen ton heeft, zou de geschatte aanwezige hoeveelheid voldoende zijn voor ruim 300 jaren, zoo de benoedigde kolen althans alle in ons land geproduceerd en verbruikt werden.

In 1905 bedroeg de kolenproductie in de navolgende landen:

Noord-Amerika	335	millioen ton
Engeland.....	205	” ”
Duitschland	130	” ”
Oostenrijk-Hongarije..	50	” ”
Frankrijk	36	” ”
België	24	” ”
Rusland	12	” ”
Australië (N.-Zeeland)	6	” ”
Indië	6	” ”
Canada	5	” ”
Zuid-Afrika	4	” ”

Zooals uit bovenstaande tabel dus blijkt, zou, indien aan de zoeven genoemde voorwaarden werd voldaan, ons land de 8ste plaats innemen onder de kolenproduceerende landen.

Hoever staat het nu thans met deze ontginningen? Blijkens het kortgeleden verschenen jaarverslag over 1916 van den hoofd-ingenieur der mijnen vonden men in Zuid-Limburg de navolgende mijnen.

Mijnen	Exploitant	Hoeveelheid geproduceerde steenkolen gedurende 1916
DomanialeMijn,Kerkrade	Aken-Maastrichtsche Spoorw.-Maatschappij	389.166 ton
Willem-Sophia, Spekholzerheide	Société Anonyme des charbonnages néerlandais Willem Sophia	230.000 ”
Oranje-Nassau I Heerlen	Maatschappij tot Exploitatie v. Limburgsche steenkoolmijnen	331.882 ”
Oranje-Nassau II Schaesberg		
Laura en Vereeniging, Eijgelshoven.....	Société Anonyme des charbonnages réunis Laura et Vereeniging	418.100 ”
Wilhelmina, Terwindsen	De Staat der Nederlanden	474.833 ”
Emma, Amstenrade..		
Hendrik, Amstenrade		
Totaal.....		2.656.087 ton

Gemiddeld waren 12.466 personen in dienst der mijnen, waarvan 9226 man onder en 3240 man boven den grond werkten.

De verkoopwaarde der uitgedolven hoeveelheid steenkolen bedroeg f 30.639.508. De netto-winst, welke de Staatsmijnen oprachten, bedroeg 1½ millioen gulden, die dus alle in de Staatskas vloeiden.

De vraag, wat gedaan moet worden met de andere velden, zal eerlang beslist dienen te worden, waarbij weer de groote strijdvraag aan de orde komt: Particuliere of Staats-exploitatie?

Blijkens het bovengenoemde jaarverslag waren in 1916 nog in behandeling de volgende concessieaanvragen:

1°. van 12 Augustus 1898, voor een mijnveld, genaamd „Prins Hendrik”, groot ongeveer 65 H.A. en gelegen in de gemeenten Heerlen, Simpelveld en Bochtoltz;

2°. van 14 April 1909, voor een mijnveld, genaamd „Industriële Vooruitgang”, groot ongeveer 1615 H.A. en gelegen in de gemeenten Herkenbosch en Vlodrop;

3°. van 26 Mei 1909, voor een mijnveld, genaamd „Prins Hendrik”, groot ongeveer 1950 H.A. en gelegen in de gemeente Winterswijk. Deze aanvraag betreft tevens steenzout en kalizouten;

4°. van 19 Juli 1909, voor een mijnveld, genaamd „Mijn Juliana”, groot ongeveer 2030 H.A. en gelegen in de gemeenten Herkenbosch en Vlodrop;

5°. van 1 September 1909, voor een mijnveld, genaamd „Prinses Juliana”, groot ongeveer 1592 H.A. en gelegen in de gemeenten Kessel, Helden en Maasbree;

6°. van 27 September 1909, voor een mijnveld, genaamd „Mijn Plantengaarde”, groot ongeveer 2250 H.A. en gelegen in de gemeente Winterswijk. Deze aanvraag betreft tevens steenzout, kalizouten en bouwsteen;

7°. van 27—29 September 1909, voor een mijnveld, genaamd „Mijnbouwontginning Karel”, groot ongeveer 1487 H.A. en gelegen in de gemeente Winterswijk. Deze aanvraag betreft tevens steenzout en kalizouten;

8°. van 29 Juli 1910, voor een mijnveld, genaamd „Hazewind”, groot ongeveer 4758 H.A. en gelegen in de gemeente Winterswijk. Deze aanvraag betreft tevens steenzout, kalizouten en zandsteen.

Om de vraag te beantwoorden, of de Staat niet het best doet deze ontginningen zelf ter hand te nemen, moeten wij ons oog richten naar Westfalen, een land, alwaar, geologisch gesproken, dezelfde toestanden heerschen als ten onzent, en waar wij een modern kolenbedrijf op grootsche schaal ontwikkeld vinden.

Blijkens opgaven, dateerende van 1912, bezat de Pruisische Staat in dat jaar 14 mijnen met een totale oppervlakte van circa 7000 H.A. en met een totale kapitaalswaarde van 138 miljoen Mark. Daarnaast bezat hij, als reserve, 32.000 H.A., alle gelegen in het Westfaalsche gebied. Telt men daarbij nog de velden van Ibbenbüren, dan bezit de Pruisische Staat in het „Oberbergamt” Dortmund circa 78.000 H.A. In de particuliere industrie tellen wij minstens 13 groote ondernemingen, welke in 1911 een aandeelenkapitaal van 750 miljoen Mark bezaten en aan obligatieleeningen een som van 350 miljoen Mark hadden uitstaan. Deze ondernemingen zijn zeer sterk geconcentreerd en de macht van dit Kolensyndicaat, dat over 67 pCt. van de kolen en 48 pCt. van de ijzerproductie van Westfalen beschikt, en waarin slechts enkele families of personen de leiding hebben, is, gelijk wij Nederlanders maar al te goed weten, zéér groot.

En zou dit nu de ideale toestand zijn, waarnaar wij Nederlanders moeten streven, gesteld dan nog, dat de mijnvelden door Nederlandsche particulieren en met Nederlandsch geld ontgonnen werden en niet met buitenlandsch kapitaal? Naar mijn meening moet deze vraag, beschouwd in het licht van onzen tijd en onder de tegenwoordige omstandigheden, ontkennend beantwoord worden. De Staat moet als exploitant optreden en zeker zal het Steenkolenbedrijf hier te lande dan een rendabel bedrijf blijken, indien daarbij aan de volgende eischen wordt voldaan:

1e. Het bedrijf ruste op een goeden commercieelen grondslag en worde op grootsche schaal aangevat.

2e. Naast de gewinning van steenkolen, legge men zich ernstig toe op de verwerking van bijproducten (ammoniak, teer, benzol, enz.).

3e. Men make het risico zoo gering mogelijk, door de verschillende mijnvelden gescheiden te exploiteeren, waardoor het risico verdeeld wordt over verschillende ontginningszetsels.

Nederland staat op het punt een mijnbouwland te worden, met een mijnindustrie, welke, volgens deskun-

dig oordeel, die in Westfalen, wat haar inrichting betreft, kan evenaren, wjl het hetzelfde kolenveld is, slechts er van gescheiden door een politieke grens.

Moge men ten onzent er van doordrongen zijn, dat een gebrekkige opzet en een armelijke uitvoering het bedrijf evenzeer zal schaden, als een gezonde, commercieele opzet het tot bloei zal brengen. Onze, zooveel benijde, onafhankelijkheid zou niet meer kunnen worden bedreigd, dan wanneer het buitenlandsch grootkapitaal zich van ons kolenbedrijf zou meester maken.

J. VAN BAREN.

Wageningen, Januari 1918.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het maandelijksch overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Januari van dit jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorige jaar.

Naar aanleiding van de daarin gegeven cijfers valt op te merken, dat zij in de afgelopen maand een bedrag van f 17.420.073 in 's Rijks schatkist deden vloeien. Dit bedrag overschrijdt de opbrengst in Januari 1917 met f 1.321.276 en blijft f 645.260 beneden de raming voor Januari 1918. Hierbij dient de invloed van de nieuwe belastingheffing in aanmerking te worden genomen. In de eerste plaats werden, ingevolge de wet van 28 April 1917 (Staatsblad No. 316), op de Inkomstenbelasting, voor zooveel de natuurlijke personen betreft, en op de vermogensbelasting over het belastingjaar 1917/1918 tien opcenten geheven. Uit dezen hoofde werd in Januari 1918 ruim f 283.000 ontvangen. Hierbij kwamen de meerdere ontvangsten uit de nieuwe regeling der zegel- en registratierechten, uit de verhooging van den bieraccijns, uit het statistiekrecht en uit de wijziging en aanvulling van de successiebelasting. Hoewel eene juiste schatting niet wel mogelijk is, zouden de zoeven bedoelde meerdere ontvangsten voor, Januari 1918 op f 1.000.000 kunnen worden geraamd. Met inbegrip van de hiervoren genoemde f 283.000 zouden dan ten naastenbij f 1.300.000 van de totale opbrengst van Januari 1918 uit nieuwe belastingheffing zijn verkregen, zoodat, afgezien van die nieuwe heffingen, die maand geen vooruitgang zou hebben vertoond.

De oorzaak van dit minder gunstig resultaat is hoofdzakelijk te zoeken bij den suikeraccijns, die f 374.486 minder opbracht dan in de maand Januari van het vorig jaar, bij den accijns op binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd, die f 247.075 minder opbracht, bij de rechten op den invoer, die f 290.322 minder opbrachten en bij de rechten van successie, van schenking en van overgang bij overlijden, die, vergeleken met Januari 1917 en met uitschakeling van den invloed van voornoemde aanvulling dier rechten een belangrijken achteruitgang in opbrengst vertoonden. Hier tegenover staat toeneming in opbrengst van enkele andere middelen, met name — afgezien van voormelde nieuwe heffing — van de zegel- en registratierechten, van de inkomstenbelasting — afgezien van de opcenten — en van den accijns op geslacht.

Of dit minder gunstig resultaat bloot toevallig en tijdelijk is te achten, dan wel of zich thans reeds eene inzinking van de opbrengst der Rijksmiddelen tengevolge van de bijzondere tijdsomstandigheden begint te vertoonen, is, gelet op den korten duur der vergeleken tijdvakken, nog niet met zekerheid te zeggen.

Vergelijken we nu de opbrengst der middelen in Januari 1918 met die in Januari 1914, toen de oorlog zijn invloed nog niet deed gevoelen, dan vinden we, met toepassing van de gebruikelijke correcties en met uitschakeling, voor zoover de gegevens hiertoe in staat stellen, van den invloed der zoeven genoemde nieuwe belastingheffing, de volgende cijfers:

Januari 1918	f 12.576.515,15½
„ 1914	„ 11.412.119,26
	Stijging f 1.164.395,89½

Deze stijging, bedraagt 10,2 pCt. of, per jaar gere-

kend, 2,55 pCt. Deze percentages stijgen tot 17,54 en 4,38½, indien de opbrengst der wisselvallige successie-rechten in beide tijdvakken buiten aanmerking wordt gelaten. Het zoeven bedoeld verschil bedraagt dan f 1.724.349,46½, zijnde in hoofdzaak het saldo van de stijging der grond- en personeele belasting, van den suiker- en geslachtsaccijns, van de zegel- en registratierechten (afgezien van de nieuwe regeling) eenerzijds en van de daling van den accijns op binnen- en buitenlandsch gedistilleerd, van de rechten op den invoer en van de loodsgelden anderzijds.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 244.266.251, waarvan f 186.745.257 op rekening komt van eerstgenoemde heffing. Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwaaring van belastingdruk medebrachten — is derhalve een totaal van f 310.326.161 ontvangen uit belastingheffing, welke haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

AANTEEKENINGEN.

Rente op Russische fondsen. — In verschillende landen is in de laatste maanden de vraag, in hoeverre er voor de betrokken regeeringen reden kan bestaan, in plaats van de in gebreke blijvende Russische regeering, de uitbetaling der Russische coupons voor eigen rekening te nemen, aan de orde geweest. In Frankrijk heeft, als men weet, de regeering voorshands de betaling uit eigen fondsen doen plaats vinden. Zonder tegenkanting in de Kamer is deze beslissing niet genomen. De belangen van de massa der kleine spaarders in Frankrijk hebben echter den doorslag gegeven en voorloopig is de regeering gemachtigd met de uitbetaling voort te gaan.

In Engeland, waar men dezen stap niet gedaan heeft, kwam de vraag niettemin in anderen vorm aan de orde. Eind Januari verviel een belangrijk bedrag aan Russische schatkistbiljetten, in de afgelopen jaren door tusschenkomst van de Bank of England uitgegeven. Garantie was op dit Russisch schatkistpapier noch door de Britsche regeering, noch door de Bank of England gegeven. Niettemin heeft de Engelsche regeering gemeend in dezen tusschenbeide te moeten komen door den houders gelegenheid te geven het vervallende Russische papier in te wisselen tegen 12-jarig Engelsch schatkistpapier, waaraan een rente van 3 pCt. verbonden is, tegen 5 pCt. aan de War Bonds. Waar deze schatkistwissels een oogenblikkelijke waarde hebben van ongeveer 80 pCt., komt deze oplossing dus neer op een verlies van 20 pCt. Belanghebbenden in Engeland hebben tegen deze regeling bezwaar ingebracht, o.a. wijzend op het voorbeeld van Japan, welks regeering, naar bericht wordt, bekend heeft gemaakt, dat zij bereid is het Russische schatkistpapier bij een nieuwe uitgifte van Japansch schatkistpapier voor de volle waarde aan te nemen. Ook brengt blijkens de Economist de Temps het bericht uit New York, dat de National City Bank haren cliënten de waarde hunner deposito's in Russische bankinstellingen, mochten deze door de Bolsjewiki's worden geconfisqueerd, heeft gegarandeerd.

Cijfers der fabrieksarbeiders tijdens den oorlog. — In het nummer van 13 Sept. 1916 werden eenige cijfers medegedeeld, waaruit de over het geheel ongunstige invloed van den oorlog op het accres der fabrieksbevolking in ons land bleek. De arbeidsinspectie toch had berekend, dat, terwijl in de laatste jaren vóór den oorlog de toeneming der arbeiders in de fabrieken met 25 of meer werklieden ongeveer 5 pCt. had bedragen, dit accres in het tijdvak 1 Mei 1914—1 Mei 1916 niet meer dan gemiddeld per jaar 2 pCt. was geweest. De resultaten van het laatstelijk ingestelde onderzoek naar den toestand op 1 Mei 1917 zijn nog minder bevredigend: over de 3 jaren 1 Mei 1914—1 Mei 1917

was de toeneming slechts 3,7 pCt. of iets meer dan 1 pCt. per jaar. Van de 21 groepen of ondergroepen van bedrijven wijzen 10 een stijging van het aantal arbeiders in het laatste jaar aan, doch 11 een daling, waardoor voor de geheele industrie een daling met ongeveer 4800 arbeiders te constateeren valt. De jongens hebben in de eerste plaats de gevolgen van den achteruitgang moeten ondervinden. In groep I: aardewerkfabrieken, glasblazerijen, steenfabrieken enz. werkten op 1 Mei 1917 ruim 1100 jongens minder dan op denzelfden datum in 1914; in de textielindustrie werden 1000 jongens minder aangetroffen, terwijl in de metaalnijverheid, incl. scheepsbouw, weliswaar nog 900 jongens meer werkzaam waren dan in 1914, maar toch 400 minder dan in 1916.

Tegenover een aantal bedrijven, waarin de arbeid van vrouwen en meisjes afnam, staan andere, in het bijzonder de kleedingindustrie, die steeds meer vrouwelijk personeel konden te werk stellen. In laatstgenoemde industrie waren in 1916 3600 vrouwen en meisjes meer werkzaam dan in 1914, in 1917 zelfs 6000. Belangrijke afneming van den vrouwenarbeid valt alleen voor de aardewerk- en steenfabricage te constateeren. Deze bedrijven waren met de textiel- en papierfabricage ook voor de mannen het ongunstigst. In de metaalnijverheid waren op 1 Mei 1917 nog wel 2800 meer werkzaam dan in 1914, doch 1600 minder dan in 1916.

Hieronder volgen nog enkele totaalcijfers; voor meer gespecificeerde opgaven verwijzen wij naar de Januari-aflevering van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

	Aantal op 1 Mei 1917	Toe- of afneming in %.	
		Telling 1916 ten opzichte van 1914	Telling 1917 ten opzichte van 1914
Jongens ben. 17 jaar	32.323	+ 3	— 3
Meisjes „ 17 „	25.137	+ 16	+ 19
Vrouwen	47.967	+ 12	+ 16
Mannen	218.574	+ 1,8	+ 1,5

Het aantal vrouwen en meisjes op 100 arbeiders steeg van 20 op 1 Mei 1914 tot 23 drie jaar later. Na 1 Mei 1914 zijn 258 fabrieken met 14327 arbeiders opgericht en 194 met 8235 arbeiders stopgezet. Herhaalt de arbeidsinspectie haar onderzoek met 1 Mei a.s., dan vreezen wij, dat de uitkomsten een nog heel wat sterkeren achteruitgang zullen aanwijzen, want vooral in het laatste halfjaar is de toestand door het gebrek aan gronstoffen, zoowel als door de schaarschte en de enorme duurte der kolen voor tal van industrieën zeer bedenkelijk geworden. Duidelijk blijkt dit uit het dezer dagen in bovengenoemd Maandschrift gepubliceerde overzicht van den algemeenen toestand der bedrijven en den stand der arbeidsmarkt. Het is wel jammer, dat alleen maar ten aanzien van de middel- en grootindustrie globale cijfers omtrent het aantal arbeiders bekend zijn. Omtrent landbouw, handel, verkeer enz. weten wij vrijwel niets. Daarover zou alleen een bedrijfstelling licht kunnen verschaffen, maar, gelijk den lezers wel bekend zal zijn, behoort deze in Nederland zelfs in 1918 nog tot de pia vota!

Levering van „Ersatz“-waren. — In Duitsland heeft zich een merkwaardige vraag gesteld, geboren onder het oorlogsgesternte, of namelijk iemand, die in de onmogelijkheid verkeert eenig goed volgens contract te leveren, uit hoofde van den oorlogstoestand, gehouden is levering te doen van het „Ersatz“, zoo zich in de plaats van het artikel, waarvoor hij zich verbonden had, een gangbare vervanger ingeburgerd heeft. Eenige weken geleden heeft het Oberlandesgericht in Dresden zich blijkens de „Jur. Wochenschrift“ ten deze in ontkennenden zin uitgesproken, evenwel bestaan er reeds precedenten, dat ten aanzien van tijdens den oorlog afgesloten contracten anders beslist is. Hiertegenover is te wijzen op de uitspraak, onlangs door het „Reichsgericht“ gedaan, waarvan men in het vonnis leest: „Hat der Käufer einer Gattungsware die ihm gelieferte Ware

als verdragswidrig zurückgewiesen, so darf er die Annahme einer Ersatzware dann nicht ablehnen, wenn sich der Verkäufer unverzüglich zur Lieferung einer Sache der geschuldeten Art anbietet und der Käufer keinerlei Interesse daran hat, gerade die Ware zu bekommen, auf die sich das Schuldverhältnis beschränkt hat." (R.G. II 201 17). Het is wel mogelijk, dat de tijd nabij is, dat ook hier te lande deze vragen gesteld kunnen worden.

Luchtpost. — Een telegram uit Washington meldde in den loop van deze maand, dat door het departement der posten aanbiedingen gevraagd zijn voor de levering van vliegtuigen voor een geregelden maaldienst tusschen de steden Washington en New York via Philadelphia, die op den 1en Mei een aanvang zal nemen. Een speciaal posttarief zal worden ingevoerd, dat voor brieven waarschijnlijk 25 Am. cents bedragen zal. Zooals de van-dag-tot-dag-schrijver in het Handelsblad daarvan terecht opmerkte, is dit nu eens een goede gevolgen van den oorlog. Ook vóór den oorlog heeft men wel hooren spreken van plannen voor de instelling van geregelde luchtverbindingen, maar ontegenzeggelijk heeft de practijk van den oorlog de aviatiek veel vooruitgebracht en is de kans aanzienlijk vergroot, dat het vliegtuig ook in eene vreedzame maatschappij eene belangrijke functie zal gaan verrichten. In Duitschland bestudeert Paul Graetz, de bekende Afrikareiziger, midden-europeesche luchtpostverbindingen, in overleg met de betreffelijke regeeringen. Het eind-oogmerk is de trajecten Hamburg-Constantinopel en Straatsburg-Constantinopel in te richten. Het eerste traject is 2840 K.M. lang, waaraan men zich 11 havens denkt en op ieder „relais" zullen 5 bedrijfs- en 5 reserve-toestellen gesteld moeten worden. Men beraamt de bouwkosten van deze lijn op 40 miljoen mark. Het is een grootsch ontwerp, maar de levensvatbaarheid staat of valt natuurlijk met de verwezenlijking van de stichting van „Middeneuropa".

Canada's financiële toestand. — Het is bekend, hoe ook Canada in belangrijke mate gedeeld heeft in den voorspoed, dien de oorlog in de levens- en oorlogsbehoefte leverende landen heeft gebracht. Enkele cijfers dienaangaande volgen hieronder, ontleend aan een belangrijke beschouwing in het laatste nummer der American Economic Review. In de eerste plaats de veranderingen in de handelsbalans, waaronder niet begrepen de verscheppingen van goud, die trouwens, sedert te Ottawa een depot van Engelsch goud werd gevestigd, hun normale betekenis geheel verloren hebben.

Fiscaal jaar eindig 31 Mrt.	Invoer	Uitvoer
1913	\$ 686.515.000	\$ 377.068.000
1914	„ 635.383.000	„ 455.437.000
1915	„ 497.376.000	„ 461.442.000
1916	„ 530.211.000	„ 779.300.000
1917	„ 845.330.000	„ 1.179.211.000

Met deze verandering in de handelsbalans is gepaard gegaan een belangrijke toeneming van de binnenlandse kapitaalverstreking, terwijl voorts de functie in dit opzicht, tevoren door Engeland vervuld, voor een groot deel door de Vereenigde Staten is overgenomen. Cijfers dienaangaande werden reeds opgenomen in het nummer van 13 Juni 1917, pag. 443, waarheen verwezen mag worden.

Ook de openbare financiën zijn, niettegenstaande verhoogde uitgaven met verhoogde belastingen gepaard gingen, krachtig. De oorlogskosten bedroegen tot 20 Juli 1917 \$ 623.000.000, waarvan \$ 388.000.000 uitgegeven in Canada, de rest in Engeland en Frankrijk. In den aanvang van den oorlog had de Engelsche regeering allengs belangrijke bedragen van de Canadeesche te vorderen. Met verloop van tijd zijn echter in dit opzicht de verhoudingen gekeerd met het gevolg, dat op den genoemden datum van 20 Juli 1917,

volgens mededeeling van den Minister van Financiën in totaal \$ 317.000.000 van de Engelsche regeering was geleend, waarvan evenwel \$ 107.000.000 uit een te New York opgenomen leening was terugbetaald. Daarentegen had Canada van het moederland een bedrag van \$ 302.000.000 te vorderen, zoodat, alle bankschulden nog terzijde gelaten, de Engelsche regeering bij de Canadeesche voor een bedrag van \$ 92.000.000 in het krijt stond.

BOEKAANKONDIGING.

Economisch-Historisch Jaarboek. Derde deel 1917. Uitgegeven door de Vereeniging Het Ned. Ec.-Hist. Archief, 's-Gravenhage, Mart. Nijhoff, 290 blz.

Het derde jaarboek dezer Vereeniging brengt in de eerste plaats een reeks bescheiden betreffende een verdwenen Nederlandsche Nijverheid: De vingerhoed-industrie, medegedeeld en ingeleid door G. van Klaveren Pzn. De bescheiden, 18 in getal en alle ontleend aan de protocollen van een Utrechtsch notaris uit het eind der 17e en begin 18e eeuw, zijn van gelijke soort. Het zijn contracten tusschen verschillende vingerhoedmakers, waarbij afspraken nopens handelingen voor gemeene rekening, prijszetting, productiebeperking en dergelijke onderwerpen worden aangevuld en vernieuwd. Al ontbreekt de eerste overeenkomst, ook de opvolgende bevatten een aantal historisch niet onbelangrijke gegevens, welke in de inleiding nog met een reeks andere worden aangevuld.

Dr. J. G. van Dillen brengt vervolgens een aantal stukken nopens den Amsterdamschen graanhandel omstreeks het jaar 1681, memories en requesten inzake de opheffing van enkele drukkende belastingen, Mr. W. H. A. Elink Schuurman korte aantekeningen betreffende verzekering in de dagen der republiek. De aantekeningen, die in enkele trekken een beeld geven van de ontwikkeling der zee-assurantie in die tijden en de positie, die Holland hierbij innam, zijn voor een deel gebaseerd op het archief der Maatschappij van Assurantie, Disconteerling en Beleeving der Stad Rotterdam, opgericht 1720. Een lijst der achtereenvolgende uitkeeringen aan aandeelhouders is bij de aantekeningen gevoegd alsmede een afdruk eener in 1635 te Rotterdam aangegane overeenkomst tot het sluiten van verzekeringen voor gemeene rekening.

De laatste 160 bladzijden worden gevormd door een reeks vrachtvaartbescheiden uit de 16e eeuw, in enkele bladzijden door Dr. H. E. van Gelder ingeleid. De omvangrijke bescheiden, in hoofdzaak rekeningen nopens vrachtvaarten, afkomstig van den Delftschen burgemeester-koopman Nicolaas Adriaanszoon van Adrichem, zijn in de eerste plaats voor den historicus van waarde.

Memorieboek van Pakhuismeesteren van de Thee te Amsterdam 1818—1918 en de Nederlandsche Theehandeling in den loop der Tijden. Druk van J. H. de Bussy, 1918, Amsterdam, XII en 174 blz.

Aanvankelijk hoofdamttenaren aan het Departement der Commerce van de Oost Indische Compagnie en als zoodanig belast met den opslag der thee en den in- en verkoop uit de pakhuizen der Compagnie, treden Pakhuismeesteren, na de lotswisselingen in het bewind van den Indischen handel in den Franschen tijd te hebben medegemaakt en na het mislukken van een door Koning Willem I gedane poging tot het in het leven roepen van een „Geoctroyeerde Compagnie voor den Theehandeling op China", in 1818 zelfstandig op en wordt door hen het Thee-etablisement in het leven geroepen. In dezen vorm — eerst in 1902 werd formeel een vennootschap onder firma opgericht — bestaan Pakhuismeesteren van de Thee thans honderd jaar.

De huidige Pakhuismeesteren, A., C. F. en L. L. Bierens de Haan hebben hierin aanleiding gevonden het hierboven vermeld Memorieboek samen te stellen, dat in zeer lezenswaardigen vorm een reeks belangrijke historische gegevens tezamen brengt. Vooral de gedeelten, gewijd aan het eigen bedrijf en aan de positie van de Java-Thee op de Nederlandsche markt, vanaf den eersten thee-aanplant op Java in 1828 tot op het oogenblik, nu naar de cijfers over 1916 de Java-Thee 78 pCt. van het Nederlandsche verbruik uitmaakt, verdienen belangstelling. Verschillende documenten, hoofdzakelijk aan het belangrijk eigen archief van Pakhuismeesteren ontleend, worden hierbij afgedrukt, waarbij als curiosum mag worden genoemd een exemplaar van de verklaringen, die tot waarmerk van echtheid aanvankelijk in iedere kist Java-Thee werden ingesloten en die door niemand minder dan den betrokken assistent-resident moesten worden onder-teekend.

Het laatste hoofdstuk van het Memorieboek, welks uitwendige verzorging allen lof verdient, geeft tot slot een overzicht van de Nederlandsche theemarkt sedert het uitbreken van den oorlog, het ingrijpen der N.O.T., de oprichting in December 1915 van de Theecommissie en ten slotte de instelling op 30 Augustus 1917 van het Rijksdistributiekantoor voor thee en koffie.

Te beginnen 4 Augustus 1917 is verschenen het algemeen indisch weekblad „De Taak”, uitgegeven te Semarang, voor Nederland treedt als uitgever Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage op. Het Comité van Redactie is samengesteld uit de heeren: A. M. Hart-hoorn; M. G. van Heel; Thomas Karsten; Sam. Koperberg; Mr. Chr. P. van Wijngaarden. Redacteur in Nederland: J. E. Stokvis.

De bedoeling, welke bij de oprichting voorzit, wordt in een eerste artikel uiteengezet. Beter begrip van toestanden en belangen, juist inzicht in tal van verhoudingen zijn in dezen tijd, waarin de Nederlandsche koloniale politiek zich in een nieuwe richting heeft te oriënteren en waarin sneller dan zelfs nog voor weinige jaren werd mogelijk geacht, er leven komt in de in economisch en politiek opzicht te lang nog inerte massa der inheemsche bevolking, van de grootste noodzakelijkheid. In deze richting ziet het weekblad zijn taak. Wij mogen hopen, dat, naast „Koloniale Studiën”, dat in een verwante sfeer ontstond, het blad, dat er goed uitziet, zal kunnen bijdragen tot wederzijdsche begripsverruiming. Bij het eerste nummer is een geslaagde krijtteekening van Mr. C. Th. van Deventer, door Mevrouw H. brechtse—Lanzing, gevoegd.

Wij ontvingen het „Syren and Shipping” International Mercantile Diary and Year Book 1918, waarin een agenda geflankeerd wordt door de gebruikelijke gegevens, die op een scheepvaartkantoor van dienst kunnen zijn. Als een teeken des tijds vindt men een „explanatory”-artikel over het metriek stelsel opgenomen „in view of the increasing interest in and necessity for the adoption of the Decimal system ¹⁾”. Voor een volgenden jaargang zal de bewerkte goed doen nog eens te informeren wat de hoofdstad van Nederland is en wellicht kan dan het lijstje van onze scheepvaartlijnen ook nog eenige verbetering ondergaan.

Verschenen is de tweede druk van het Overzicht van ten Uitvoer Verboden Artikelen, bewerkt door de Afdeeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, waarin de artikelen, waarvan de uitvoer verboden is, alphabetisch zijn vermeld, zoo noodig voorzien van enkele toelichtingen. Als bijlagen vindt men de Wet van 3 Augustus 1914 (Stbl. no. 344), waarbij de bevoegdheid tot het leggen van uitvoerverboden is

¹⁾ Vergelijk pag. 605 2e jaargang, 4e aant.

gegeven; voorts de Wet van 1 September 1917 (Stbl. no. 576) en het K. B. van 22 December 1917 (Stbl. no. 726), welke de regeling voor de oprichting der N. U. M. bevatten afgedrukt. Het boekje is tegen betaling van f 0,50 aan de Afdeeling Handel verkrijgbaar.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Vleeschvoorziening. Door den Minister van Landbouw is aan de burgemeesters opdracht verstrekt tot inventarisatie van rundvee, teneinde over te gaan tot inbezitneming van de voor de vleeschvoorziening benodigde dieren.

Het B.M.V. wijst op de wenschelijkheid, dat zoowel slagers als publiek streng de vastgestelde maximumprijzen voor rundvleesch in acht nemen en het publiek zich zoo noodig eenigen tijd van gebruik van rundvleesch onthoudt, opdat daardoor bereikt worde, dat het vee weder tegen matiger prijzen aan de markt wordt aangeboden.

Eenheidsworst. Met ingang van 1 Maart a.s. kunnen de gemeentebesturen bestellingen voor eenheidsworst inzenden bij het Rijks Centraal Administratiekantoor, berekend naar een hoeveelheid van 100 K.G. per 1000 inwoners per week.

Nier- en slachtvet. Ingetrokken is de door den Minister van Landbouw vastgestelde maximumprijzen voor nier- en slachtvet ad f 1,40 per K.G.

Tabak. Onder intrekking van de eerste beschikking (zie ons vorig overzicht) is een nieuwe regeling vastgesteld, houdende verbod tot verkoop, aflevering en vervoer van ruwe tabak, waarbij vooral het verleen van ontheffing uitvoeriger geregeld is. Onder ruwe tabak wordt ook begrepen gestripte tabak, stelen van tabak en coupures. Het verbod geldt niet voor hoeveelheden van 10 K.G. of minder.

Thee- en koffiesurrogaten. Verboden is de aflevering van thee- en koffiesurrogaten, tenzij in den handel gebracht door als zoodanig ingeschreven fabrikanten, wier fabricaat aan bepaalde eischen voldoet (o.a. mag het surrogaat geen thee, resp. koffie bevatten) en waarvan de verpakking is goedgekeurd door het T.K.D.

Cichorei. Voor gebuild fijn van cichorei is vastgesteld een maximumgrootthandelsprijs van f 15 per 100 K.G., vrij boord of spoor bij de drogerij.

Thee en koffie. Het is niet mogelijk gebleken in Maart de distributie van thee weder te doen plaats vinden. In verband met de Paaschdagen is het rantsoen koffie voor de tweede helft dier maand verhoogd tot 1½ ons.

Zwavelzuur. Het bij beschikking van 5 November j.l. vastgesteld verbod tot aflevering en vervoer van zwavelzuur treedt in werking op 1 Maart 1918.

Kaarsen en schemerlichten. In verband met de omstandigheid, dat de toewijzing van petroleum aan lichtlooze gezinnen nog slechts over de maand Maart zal kunnen geschieden, zal de eerstvolgende toewijzing van kaarsen en schemerlichten op ruimer voet geschieden. Voor glaasjes van schemerlichten is de maximumkleinhandelsprijs thans bepaald op 15 ct. per stuk.

Lijnolie. Het B.M.V. wijst er op, dat de huisschilders voor het tijdvak van 1 October 1917 tot 1 April 1918 gerantsoeneerd zijn op 25 pCt. van hetgeen hun over 1916 is geleverd. Lijnolie dient in de eerste plaats te worden gebruikt voor buitenwerk; voor binnenwerk moet volstaan worden met waterverf, beits, enz.

Bepaald is, dat van het verbod om eetbare oliën of vetten voor een ander doel te gebruiken dan als levensmiddelen, voor zoover lijnolie betreft, ontheffing kan worden verleend door den Directeur van het Distributiebureau.

Brandstof voor sleepbooten. De bepaling, dat van Rijkswege gedistribueerde brand-

stoffen alleen zullen worden toegewezen aan ingeschreven sleepbooten, treedt op 1 Maart in werking.

Volkswelvaart en Weerbaarheid. Bij Kon. Besluit is ingesteld eene wetenschappelijke Commissie van advies en onderzoek in het belang van volkswelvaart en weerbaarheid.

Rood klaverzaad. Door den Minister van Landbouw is eene distributie-regeling vastgesteld voor rood klaverzaad. Daarbij is ingesteld een Klaverzaad-distributiekantoor.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	Januari 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
Directe belastingen.			
Grondbelasting	415.158	415.158	409.257
Personeele belasting ..	720.459	720.459	633.832
Inkomstenbelasting ..	3.917.460	3.917.460	3.331.570
Vermogensbelasting ..	202.734	202.734	150.188
Accijnzen.			
Suiker	2.883.179	2.883.179	3.257.665
Wijn	13.908	13.908	27.406
Gedistilleerd	1.941.594	1.941.594	2.188.669
Zout	244.729	244.729	246.171
Bier en azijn	65.357	65.357	2) 125.215
Geslacht	1.389.933	1.389.933	804.748
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.275.117	1) 1.275.117	784.729
Registratierechten ..	1.952.451	1.952.451	1.238.635
Hypotheekrechten	—	—	117.671
Successierechten	1.321.936	1.321.936	1.407.618
Invoerrechten	762.014	762.014	1.052.335
Formaatzegel	—	—	1.362
Gouden en zilveren werken			
Belasting	56.658	56.658	56.603
Essaailoon	81	81	96
Statistiekrecht	113.413	113.413	—
Mijnen			
Domeinen			
Staatsloterij	17.181	17.181	17.153
Jacht en visscherij	392	392	568
Loodsgelden	17.653	17.653	71.509
Totaal	17.420.073	17.420.073	16.098.797

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Januari 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
Directe belastingen.			
Grondbelasting	83.149	83.149	82.517
Personeele belasting ..	185.230	185.230	135.402
Inkomstenbelasting ..	1.425.547	1.425.547	1.140.660
Vermogensbelasting ..	77.809	77.809	49.852
Accijnzen.			
Suiker	576.636	576.636	651.533
Wijn	2.782	2.782	5.481
Gedist. (binn.-en buitl.)	194.160	194.160	218.867
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	56.087	56.087	71.496
Registratierechten	1.479	1.479	123.719
Hypotheekrechten	—	—	11.728
Totaal	2.602.879	2.602.879	2.491.255

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN-GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Januari 1918	Sedert 1 Januari 1918
Oorlogswinstbelasting	18.827.287	18.827.287
Verdedigingsbelasting Ia	186.860	186.860
Verdedigingsbelasting Ib	2.110.573	2.110.573
Verdedigingsbelasting II	1.671.845	1.671.845
Totaal	22.796.565	22.796.565

1) Hieronder begrepen f 122.642 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionnaires in effecten, enz. (Beursbelasting).

2) Hieronder begrepen de opbrengst van den accijnzen op azijn.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	23 Februari 1918	20 Juli 1914
Ned. Bank	{ Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
	{ Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
	{ Vrsch. in R.C. 5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitache Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 20 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 10 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Russische Staatsbk.	6 " 27 Juli '14	5 " 1 Apr. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 10 " '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 1/2 " 1 Feb. '18	4 1/2 " 6 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	4 1/2 " 2 Jan. '15	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2 - 4 1/2	—
Javasche Bank	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
23 Febr. '18	3	4	3 5/8	4 - 5/8	—	2 1/2 - 3 1)
18-23 F. '18	3 - 1/4	4 - 1/4	3 5/8	4 - 5/8	—	2 1/2 - 6
11-16 " '18	3 1/8 - 1/2	4 1/4 - 5	3 5/8 - 4 1/8	4 - 5/8	—	4 - 6
4-9 " '18	3 1/8 - 1/4	4 1/4 - 5 1/2	4 1/8 - 1 1/8	4 - 5/8	—	3 1/2 - 5 1/2
19-24 F. '17	2 - 1/2	3 1/4 - 4 1/2	5 3/16 - 1/4	4 - 5/8	—	2 - 1/2
21-26 F. '16	2 - 1/4	2 - 3/4	5 1/8	4 1/2 - 3/4	—	1 3/4 - 2
20-24 Jul. '14	3 1/8 - 3/16	2 1/4 - 3/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 3/4 - 2 1/2

1) Noteering van 21 Februari.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De koersen voor de Entente waren deze week bijzonder flauw. Bij de opening van het telegraafverkeer, in het begin dezer maand, kwam direct tamelijk veel aanbod uit Londen, waardoor de koersen terugliepen. Het schijnt, dat nu ook van uit New York sterk aanbod plaats heeft, althans de koers voor cable New York was deze week steeds vooraan bij de daling en sleepte vrijwel Londen en Parijs mede. Geopend op circa 227.50, was er aan het eind der week veel aanbod tot 222. Londen liep terug van 10.80 tot 10.60 en Parijs van 39.60 tot 39.10.

Berlijn en Weenen hadden weder het gewone verloop der laatste weken, Zoodra een gunstig bericht over het sluiten van den vrede bekend wordt, stijgen de koerse met sprongen. Komt er later tegenbericht, of wordt de waarde van het bericht intusschen juist getaxeerd, dan vallen de koersen weder terug. Zoo ook deze week. 42.30—45—43.95 en 27.65—30—29. De neutrale wissels hadden sterk te lijden onder de daling van Londen en New York. Aangezien de daling van de Entente-koersen hier te lande nu langzamerhand weer meer in geijke verhouding komt te staan met de dalingen in de overige landen, komen de koersen voor deze neutralen hier nu weer meer op een normaal peil.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg 1)	New York 1)
18 Febr. 1918 ..	10.71 1/2	39.60	42.50	28.—	—	2.24 1/2
19 " 1918 ..	10.67	39.50	42.10	27.80	—	2.24
20 " 1918 ..	10.69	39.50	43.50	28.75	—	2.24 1/2
21 " 1918 ..	10.70	39.35	43.45	28.80	—	2.24 1/2
22 " 1918 ..	10.67	39.30	43.60	28.77 1/2	—	2.23
23 " 1918 ..	10.60	39.10	43.95	29.05	—	2.22 1/4
Laagste d. w. 1)	10.59	39.—	41.50	27.50	—	2.22
Hoogste " " 1)	10.80	39.85	45.—	30.—	—	2.27 1/2
16 Febr. 1918 ..	10.79 1/2	39.80	43.95	28.90	—	2.27
9 " 1918 ..	10.87	40.05	42.40	27.45	—	2.28 1/2
Muntpariteit ..	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 1/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm*)	Kopen-hagen*)	Chris-tiania ¹⁾	Zwitser-land*)	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
18 Febr. 1918	74.50	69.40	72.—	50.70	—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
19 " 1918	74.20	69.25	71.50	50.60	55.—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
20 " 1918	74.10	69.25	71.20	50.60	54.75	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
21 " 1918	73.15	69.—	70.40	50.50	54.60	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
22 " 1918	73.10	69.—	70.45	50.35	54.60	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
23 " 1918	73.—	68.75	70.25	50.10	54.50	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
L'ste d. w. ¹⁾	72.90	68.60	70.—	50.—	54.—	99 $\frac{3}{4}$
H'ste " " ¹⁾	74.70	69.50	72.25	50.85	55.25	100 $\frac{1}{2}$
16 Febr. 1918	74.75	69.50	72.25	50.80	55.30	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
9 " 1918	76.30	70.30	73.30	50.85	55.25	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
23 Februari 1918	4.76.45	5.72 $\frac{1}{2}$	nom.	***
Laagste d. week..	4.76.45	5.72 $\frac{1}{4}$	—	***
Hoogste " " ..	4.76.45	5.72 $\frac{5}{8}$	—	***
16 Februari 1918	4.76.45	5.72 $\frac{1}{8}$	nom.	***
9 " 1918	4.76.45	5.72.25	nom.	***
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 $\frac{1}{4}$	95 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{8}{10}$

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	15 Jan. 1918	24 Jan. 1918	Tijdperk 25 Jan.—5 Febr. 1918		5 Febr. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 $\frac{13}{32}$	19 $\frac{13}{32}$	97 $\frac{13}{32}$	97 $\frac{13}{32}$	97 $\frac{13}{32}$
B. Aires	d.p.gd.pes.	51 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{3}{4}$	50	51 $\frac{1}{4}$	50 $\frac{1}{2}$
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/5 $\frac{1}{32}$	1/5 $\frac{1}{32}$	1/5	1/5 $\frac{1}{16}$	1/5 $\frac{1}{32}$
Hongkong ..	id. p. \$	3/0 $\frac{1}{2}$	2/11 $\frac{1}{2}$	2/11 $\frac{1}{2}$	2/11 $\frac{1}{2}$	2/11 $\frac{1}{2}$
Lissabon	d.p.escudo	30	29 $\frac{3}{8}$	29 $\frac{1}{4}$	30 $\frac{1}{4}$	29 $\frac{3}{8}$
Madrid	Peset. p. £	19.52	19.68	19.63	19.83	19.82
Montevideo..	d.p.peso	58 $\frac{3}{4}$	59	58	59 $\frac{3}{4}$	59 $\frac{1}{4}$
Montreal....	\$ per £	4.81 $\frac{1}{4}$	4.80 $\frac{3}{4}$	4.76 $\frac{3}{8}$	4.81 $\frac{3}{4}$	4.76 $\frac{3}{8}$
Petrograd ..	R. p. £ 10	364	362	360	370	365
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	13 $\frac{7}{8}$	13 $\frac{3}{4}$	13 $\frac{19}{32}$	13 $\frac{3}{4}$	13 $\frac{19}{32}$
Rome	Lires p. £	40.02	40.22	40.15	40.95	40.80
Shanghai ..	sh/d.p.tael	4/5	4/3	4/2 $\frac{1}{2}$	4/3 $\frac{1}{2}$	4/3
Singapore ..	id. p. \$	2/4 $\frac{1}{10}$	2/4 $\frac{1}{10}$	2/4	2/4 $\frac{5}{32}$	2/4 $\frac{1}{10}$
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap. p.	14 $\frac{1}{32}$	13 $\frac{7}{8}$	13 $\frac{3}{8}$	13 $\frac{15}{16}$	13 $\frac{23}{32}$
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/2	2/2	2/1 $\frac{7}{8}$	2/2 $\frac{1}{8}$	2/2

¹⁾ Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
23 Febr. 1918.....	42 $\frac{1}{2}$	85 $\frac{1}{8}$	
16 " 1918.....	42 $\frac{5}{8}$	85 $\frac{3}{8}$	
9 " 1918.....	42 $\frac{7}{8}$	85 $\frac{3}{4}$	
2 " 1918.....	43 $\frac{1}{4}$	86 $\frac{3}{8}$	
26 Jan. 1918.....	43 $\frac{1}{2}$	87 $\frac{1}{8}$	
19 " 1918.....	44 $\frac{3}{4}$	89 $\frac{3}{8}$	
24 Febr. 1917.....	37 $\frac{3}{8}$	77 $\frac{3}{8}$	
26 Febr. 1916.....	27	56 $\frac{7}{8}$	
20 Juli 1914.....	24 $\frac{15}{16}$	54 $\frac{1}{8}$	

¹⁾ Noteering van 11 Januari.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 23 Februari 1918.

Activa.

Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 18.781.257,12 $\frac{1}{2}$ B.-bk. " 1.484.675,07 Ag.sch. " 10.308.556,70 $\frac{1}{2}$	f 30.574.488,90
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef..	f 8.195.456,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	f 8.195.456,—
Beleeningen incl. vrach. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 66.336.488,59 $\frac{1}{2}$ B.-bk. " 4.606.333,16 Ag.sch. " 45.086.692,87	f 116.029.514,62 $\frac{1}{2}$
Op Effecten	f 113.849.914,62 $\frac{1}{2}$	—
Op Goederen en Spec.	f 2.179.600,—	f 116.029.514,62 $\frac{1}{2}$
Voorschotten a. h. Rijk.....	—	—
Munten Muntmateriaal	—	—
Munt, Goud	f 96.446.135,—	—
Muntmat., Goud	f 618.232.372.04 $\frac{1}{2}$	—
	f 714.678.507,04 $\frac{1}{2}$	—
Munt, Zilver, enz.	f 7.295.005,96 $\frac{1}{2}$	—
Muntmat., Zilver	—	f 721.973.513,01
Effecten	—	—
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.159.192,50	—
id. van $\frac{1}{4}$ v. h. kapit.	f 3.956.939,62 $\frac{1}{2}$	f 9.116.132,12 $\frac{1}{2}$
Geb. en Meub. der Bank	—	f 1.465.000,—
Diverse rekeningen	—	f 74.915.864,49 $\frac{1}{2}$
	—	f 962.269.969,15 $\frac{1}{2}$

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	f 5.234.534,18 $\frac{1}{2}$	
Bankbiljetten in omloop	f 845.855.940,—	
Bankassignatiën in omloop	f 2.260.069,18	
Rekening-Courant saldo's:	—	
Van het Rijk	f 40.630.799,00 $\frac{1}{2}$	
Van anderen	f 40.594.511,33 $\frac{1}{2}$	
	f 81.225.310,34	
Diverse rekeningen	f 7.694.115,45	
	f 962.269.969,15 $\frac{1}{2}$	
Beschikbaar metaalsaldo	f 535.385.664,39 $\frac{1}{2}$	
Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking	f 349.517.400,49	
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	f 2.676.928.320,—	
Verschillen met den vorigen weekstaat:	—	
	Meer Minder	
Disconto's	6.484.375,52 $\frac{1}{2}$	—
Buitenlandsche wissels	—	112.860,—
Beleeningen	—	23.432.062,46 $\frac{1}{2}$
Goud	—	1.662.740,43
Zilver	20.470,73 $\frac{1}{2}$	—
Bankbiljetten	—	8.179.300,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	2.337.125,84 $\frac{1}{2}$	—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opschbare schulden
23 Febr. 1918	714.679	7.295	845.856	83.485
16 " 1918	716.341	7.275	854.035	90.845
9 " 1918	716.432	7.278	859.834	99.821
2 " 1918	707.609	7.275	892.087	58.386
26 Jan. 1918	707.000	7.176	871.586	77.132
19 " 1918	707.988	7.031	883.034	60.031
12 " 1918	697.459	6.933	883.869	45.127
5 " 1918	697.181	6.940	895.174	45.968
29 Dec. 1917	698.233	7.028	890.273	57.200
22 " 1917	698.663	7.001	866.538	52.454
15 " 1917	694.417	6.946	865.867	41.949
8 " 1917	699.508	6.836	867.059	53.834
1 " 1917	700.105	6.801	872.983	54.305
24 Febr. 1917	591.555	6.577	732.694	80.771
26 Febr. 1916	495.113	5.249	577.978	104.746
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
23 Febr. 1918	30.574	—	116.030	535.386	78
16 „ 1918	24.090	—	139.462	533.877	77
9 „ 1918	30.120	8.000	145.838	531.013	75
2 „ 1918	80.657	66.000	90.157	524.005	75
26 Jan. 1918	76.114	53.000	90.515	523.613	75
19 „ 1918	72.498	47.000	90.346	525.582	76
12 „ 1918	66.729	39.000	93.627	517.764	75
5 „ 1918	72.738	40.000	103.235	515.063	75
29 Dec. 1917	81.819	49.000	107.448	514.916	74
22 „ 1917	69.985	52.000	92.809	520.993	77
15 „ 1917	67.837	52.000	88.423	518.913	77
8 „ 1917	60.520	47.000	94.314	521.142	76
1 „ 1917	54.903	43.000	104.795	520.538	76
24 Febr. 1917	58.721	37.000	86.208	434.538	74
26 Febr. 1916	74.138	52.500	73.631	363.148	73
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{8}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	23 Febr. 1918	16 Febr. 1918
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 59.430.000,—	f 59.430.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 78.349.000,—	„ 78.349.000,—
Aan silverbons ..	„ 27.012.192,50	„ 27.251.609,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opschb. schulden
24 Nov. 1917	85.550	16.898	174.535	53.560
17 „ 1917	85.622	16.736	175.781	56.067
10 „ 1917	84.327	17.006	176.288	50.838
3 „ 1917	81.584	17.554	175.790	51.679
25 Nov. 1916	70.620	23.005	156.388	50.674
27 Nov. 1915	44.058	32.735	140.798	29.532
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
24 Nov. 1917	7.170	33.501	67.564	22.992	56.829	45
17 „ 1917	7.156	33.570	71.791	22.671	55.989	44
10 „ 1917	6.964	33.123	68.568	22.609	55.908	45
3 „ 1917	6.843	33.728	65.961	26.942	53.644	44
25 Nov. 1916	6.226	37.212	63.918	10.515	52.212	45
27 Nov. 1915	5.938	18.169	49.382	23.691	42.727	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa.

²⁾ Op de basis van $\frac{2}{8}$ metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
3 Nov. 1917 ..	591	1.241	903	1.023	998
27 Oct. 1917 ..	592	1.198	897	1.000	960
20 „ 1917 ..	569	1.214	906	999	1.000
13 „ 1917 ..	579	1.202	890	1.000	828
4 Nov. 1916 ..	680	1.090	728	892	774
6 Nov. 1915 ..	697	969	1.034	875	1.104
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
20 Febr. 1918	58.471	46.207	***	***	***
13 „ 1918	58.943	46.061	***	***	***
6 „ 1918	58.610	46.131	***	***	***
30 Jan. 1918	58.607	45.896	211.985	28.500	187.017
21 Febr. 1917	55.728	38.576	145.106	28.500	114.960
23 Febr. 1916	54.987	32.508	99.345	28.500	65.203
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-percentage ¹⁾
20 Febr. '18	56.351	101.441	38.562	131.879	30.714	18,02
13 „ '18	56.350	95.867	39.013	126.265	31.332	18,96
6 „ '18	56.889	96.894	41.430	125.504	30.928	18,56
30 Jan. '18	55.876	91.890	38.237	122.644	31.161	19,37
21 Febr. '17	84.932	96.215	48.836	146.828	35.602	18,20
23 Febr. '16	32.839	93.336	52.620	96.394	40.930	27 $\frac{1}{2}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circu-latie	Dek-kings-percentage ¹⁾
15 Febr. 1918	2.522.258	2.407.525	1.239.326	11.079.710	34
7 „ 1918	2.520.737	2.407.345	1.248.585	11.121.678	34
31 Jan. 1918	2.521.022	2.407.101	1.263.302	11.138.934	34
23 „ 1918	2.520.577	2.407.038	1.205.710	10.918.832	34
15 Febr. 1917	2.542.132	2.525.799	321.184	7.880.919	36
15 Febr. 1916	2.498.920	2.455.850	419.248	6.374.300	46
23 Juli 1914	1.691.669	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitge-geven	In kas bij de Reichs-bank
15 Febr. 1918	12.875.503	6.215.941	7.659.700	1.267.700
7 „ 1918	12.609.315	6.303.441	7.661.800	1.236.600
31 Jan. 1918	13.105.525	6.676.327	7.660.600	1.251.800
23 „ 1918	12.418.037	6.250.711	7.411.000	1.192.200
15 Febr. 1917	8.337.838	3.691.295
15 Febr. 1916	5.387.493	1.742.712	1.480.500	375.500
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Roebel.

Data n. st.	Goud	Te goed t/h but-tenland	Zil-ver	Schat-kistbil-jetten	Dis-conto's en beleeningen	Circu-latie	Rek. Cour-ant
5 Nov. '17	1.292	2.309	178	15.507	2.177	18.917	2.698
29 Oct. '17	1.295	2.309	178	15.222	2.155	18.062	2.728
21 „ '17	1.296	2.309	168	14.479	2.071	17.859	2.715
13 „ '17	1.297	2.309	155	14.098	2.150	17.290	2.721
5 Nov. '16	1.556	2.055	110	6.014	798	7.935	1.770
5 Nov. '15	1.604	35	26	3.119	1.249	6.054	1.397
21 Juli '14	1.601	144	74	757	1.634	1.099

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten, in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
21 Febr. '18	5.366.727	2.037.108	253.415	1.118.933	26.650.000
14 „ '18	5.365.356	2.037.108	252.168	1.072.234	12.500.000
7 „ '18	5.363.847	2.037.108	250.569	1.065.836	12.700.000
31 Jan. '18	5.362.206	2.037.108	248.493	1.040.667	13.000.000
22 Febr. '17	5.142.522	1.945.603	272.807	822.030	8.800.000
24 Febr. '16	5.035.879	—	360.209	855.422	5.700.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren.	Rek. Crt. Staat
	1.252.873	1.118.749	1.212.577	23.986.287	2.608.098	19.294
	1.334.854	1.124.022	1.217.104	23.821.176	2.634.425	41.918
	1.347.016	1.126.259	1.236.626	23.740.119	2.581.404	270.599
	1.015.683	1.128.514	1.201.363	23.534.338	2.951.890	23.550
	512.649	1.305.499	1.236.974	17.888.545	2.451.596	55.778
	430.882	1.724.961	1.251.804	14.295.289	1.941.914	35.861
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldi
21 Febr. '18	691.471	94.406	480.000	157.172	1.205.067	207.743
14 „ '18	693.362	94.271	480.000	150.145	1.205.640	202.303
7 „ '18	634.018	93.456	480.000	141.713	1.168.715	173.035
31 Jan. '18	626.117	93.359	480.000	147.727	1.165.240	173.593
22 Febr. '17	339.916	85.749	480.000	66.023	849.555	112.698
24 Febr. '16	193.187	51.598	480.000	61.121	619.451	164.552

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
28 Dec. '17	1.671.133	801.196	52.500	49.635	1.246.488
21 „ '17	1.645.543	764.089	52.500	48.127	1.227.642
14 „ '17	1.650.238	701.088	52.500	50.146	1.153.385
7 „ '17	1.631.358	701.424	52.500	51.949	1.110.537
29 Dec. '16	736.286	284.177	—	17.538	275.353

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Dekkingpercentage Deposito's 1)	Percent. Gouddekking circulatie
28 Dec. '17	956.072	1.771.037	70.442	63,1	64,3
21 „ '17	971.452	1.831.272	69.852	63,4	62,2
14 „ '17	967.859	1.889.364	69.440	65,0	60,8
7 „ '17	877.584	1.811.189	69.048	66,6	63,2
29 Dec. '16	157.693	697.623	55.695	72,2	103,2

1) Verhouding tusschen: goud, zilver etc., uitgezonderd het voor de dekking der F. R. Notes gereserveerde goud, en: netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

VER. NEW YORKSCHE BANKEN EN TRUST MIJ'S.

Voornaamste posten gemiddelden in duizenden dollars.

Data	Reserve	Deposito's	Circulatie	Beleeningen en disconto's	Surplus Reserve
23 Febr. '18	676.500	3.778.770	34.270	4.250.100	43.740
16 „ '18	623.990	3.851.920	34.170	4.198.320	54.980
9 „ '18	748.370	3.881.090	34.180	4.195.270	95.910
2 „ '18	731.800	3.857.460	34.100	4.171.400	82.590
24 Febr. '17	782.580	3.719.070	28.680	3.474.230	169.810
26 Febr. '16	724.430	3.591.430	34.520	3.369.230	142.830
25 Juli '14	467.880	1.958.320	41.730	2.057.570	26.170 ¹⁾

1) Op basis van 25 pCt. van alle deposito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 25 Februari 1918.

In de gebeurtenissen op het Oostelijk oorlogstoneel is nu toch langzamerhand een lijn van geleidelijke ontwikkeling te bespeuren, een lijn echter, die, in het licht der algemeene omstandigheden beschouwd, vermoedelijk niet leiden zal tot het sluiten van een spoedigen vrede. Alles toch is er van de zijde der Centrale Mogendheden in het Oosten op gericht om sterken invloed te verkrijgen in de landen, die vroeger het Russische Tsarenrijk hebben samengesteld en het is te verwachten, dat hiertegen van de zijde der Entente (of, zooals zij thans worden genoemd, de geassocieerde regeeringen) zeer sterk verzet zal worden geboden. Middelerwijl echter wijzigt zich de innerlijke gesteldheid van de landen der Centrale Mogendheden, zoowel wat de binnenlandsche verhoudingen betreft, als wat de betrekking tot de landen onderling aangaat.

Met betrekking tot de binnenlandsche verhoudingen, heeft het op de beurs te Berlijn een slechten indruk gemaakt, dat in Pruisen de invoering van het algemeen kiesrecht dusdanige belemmering ondervindt, dat van deze hervorming in afzienbaren tijd wellicht niets zal kunnen komen. Voor Weenen gold meer in het bijzonder de tegenstand der Polen tegen de afscheiding van de Provincie Cholm; tengevolge van dezen tegenstand is thans reeds bepaald, dat de commissie, die definitief de grenzen zal hebben vast te stellen, zich niet door de voorloopige besluiten van Brest-Litofsk gebonden behoeft te achten. Dit heeft wel de gemoeieren eenigszins tot bedaren gebracht, doch men schijnt zich in de landen der dubbel-monarchie voor te bereiden op een verdere ontplooiing van het denkbeeld der zelfstandigheid voor de onderscheiden nationaliteiten, hetgeen ongetwijfeld gepaard zal kunnen gaan met onverkwikkelijke gebeurtenissen.

Tengevolge van een en ander was de beurs te Berlijn in de laatste dagen der berichtperiode vrijwel ongeanimeerd. Een zeer bijzonder verschijnsel heeft zich echter voorgedaan, waarop wij hier de speciale aandacht willen vestigen. De markt voor speculatieve waarden n.l. vertoonde, zooals gezegd eerder een dalende tendens; daarentegen vormde zich in de zuivere beleggingswaarden een levendige handel, waardoor de koersen van deze fondsen bijna alle een meer of minder groote koersverheffing te aanschouwen konden geven. Deze omstandigheid vindt haar oorzaak in verschillende factoren, waarvan wel de voornaamste zijn de overvloed van beschikbare middelen, die niet steeds aangewend kunnen worden voor de uitbreiding van industrieën en handelsondernemingen noch voor aankoop van aandelen in reeds bestaande maatschappijen (in verband met het vrij hoge koerspeil), benevens de verwachting omtrent meer geordende toestanden, die men als gevolg van den vrede met de Oekraïne, en wellicht met geheel Rusland, koestert. In dit verband moet er ook op worden gewezen, dat in het bijzonder Oekraïnsche waarden sterk werden gekocht; voorts waren Japansche en Mexicaansche Staatsfondsen gevraagd. De gunstige stemming voor laatstgenoemde fondsen moet worden toegeschreven aan dezelfde oorzaak, die ook aan onze beurs in deze afdeling groote levendigheid te voorschijn heeft geroepen: n.l. de uitlating van den Mexicaanschen gezant te Havre, dat binnen niet al te langen tijd de hervatting van de betaling op de buitenlandsche staatsschuld tegemoet kan worden gezien.

Overigens waren de omzetten niet van al te groote betekenis. Ondanks gunstige vooruitzichten met betrekking tot den vrede met Roemenië waren petroleumwaarden eerder iets aangeboden, hetgeen trouwens voor een deel niet anders was dan een natuurlijke reactie op de koersstijging van de voorafgaande weken. Voor bankaandeelen was de stemming iets gunstiger, mede in verband met de zeer bevredigende jaarcijfers van de Nationalbank für Deutschland. Als gevolg van de groote fusies in de kali-industrie werden de betrokken aandelen ook op bescheiden schaal uit de markt genomen.

Te Weenen heeft de apathische tendens nog niet plaats gemaakt voor een levendiger stemming; men geeft er de voorkeur aan een afwachtende houding aan te nemen.

Te Londen hebben zich in de afgelopen week, zoowel op financieel als op economisch gebied, zeer interessante gebeurtenissen voltrokken. In de eerste plaats dient hier te worden genoemd de verlaging van den disconto-voet voor schatkistwissels van 4 op 3½ pCt., in verband waarmee de Bank of England de rentevergoeding voor dadelijk opvraagbare bank-deposito's tot 3 pCt., die voor deposito's met één week opzegging tot 3¼ pCt., heeft verminderd. Alleen voor buitenlandsche credit-saldi geldt nog een rentestand van 4½ pCt., dit laatste natuurlijk om te voorkomen, dat op groote schaal vreemde gelden weggetrokken worden.

De verlaging van den disconto-voet voor schatkistwissels is vermoedelijk toegepast, om den zeer grooten omloop van deze wissels eenigszins te beperken en de hierdoor vrijkomende gelden in National War Bonds te doen beleggen.

Wat het meer economisch terrein betreft, valt hier de fusie te vermelden, welke plaats heeft gehad tusschen de London City and Midland Bank met de London Joint Stock Bank. De London City and Midland Bank was reeds, met hare deposito's van £ 220 millioen, de grootste bank van Londen; thans verkrijgt zij door deze fusie een totaal aan deposito's van circa £ 278 millioen. De aaneengesloten banken zullen haar bedrijf voortzetten onder den gezamenlijk naam van London, Joint City and Midland Bank. Welk een geweldigen omvang de onderscheiden fusies der groote banken en de daarmee samengaande verdringing der kleinere ondernemingen heeft aangekomen, wordt fel belicht door een vergelijking in de Engelsche „Economist”. Wij geven hieronder slechts de cijfers voor de jaren 1891 en 1917 in duizenden ponden voor de „private banks” en de „Joint Stock Banks”:

Private Banks.				
31 Dec.	Aantal.	Kapitaal en reserves.	Deposito's en Rek.-courant.	Gezamenl. verplicht.
1891	37	11.475	62.817	77.159
1917	9	3.022	37.539	41.600
Joint Stock Banks.				
1891	106	43.406	391.842	486.632
1917	34	49.279	1.367.611	1.528.580

Niet alleen blijkt uit deze cijfers, dat de arbeids-sfeer der groote banken zeer sterk is toegenomen, tegelijk met een krachtige concentratie (immers verminderde het aantal van 106 tot 34), doch meer nog komt naar voren het verlies aan beteekenis, dat de Private Banks hebben ondergaan. Zoowel in relatieve als in absoluten zin is de invloed dezer instellingen geslonken. Hoe aanzienlijk overigens de beteekenis der zeer groote banken is, komt wel duidelijk naar voren, indien men weet, dat van het hierboven genoemde totaal aan deposito's en rekeningcourant-saldi ad £ 1.367.611.000 acht bankinstellingen tezamen reeds £ 1.146.000.000 bezitten.

De effectenbeurs te Londen is in de afgelopen week zeer kalm gebleven. Ondanks de officiële verlaging der geldkoersen is hiervan geen stimulerende werking op de fondsenmarkt uitgegaan, apathisch als zij was door de voor de Entente niet zeer gunstige berichten uit Rusland. Vooral binnenlandsche spoorwegwaarden waren vrij sterk aangeboden, doch dit moet meer in verband worden gebracht met de groote eischen, die de Engelsche arbeiders met betrekking tot loon en arbeidstijd stellen. Ook Canadeesche spoorwegaandeelen bleven ongeanimeerd als gevolg van het officiële démentie inzake de exploitatie der lijnen door den Staat. Ook beleggingswaarden konden over het geheel geen hogere koersen bedingen; een uitzondering hierop vormden echter Japansche Staatsfondsen en de 5 pCt. Fransche oorlogslening, waarvan de kwartaalcoupon deze week kan worden gedétacheerd.

Te New York is de stemming van de fondsenmarkt zeer afwisselend geweest, om ten slotte vrij geanimeerd te blijven. Een remmenden invloed heeft het vooruitzicht van den holiday (Washington's birthday) uitgeoefend, doch dit gold meer den omvang der affaires, dan de tendens. Deze is vooral voor Marinewaarden zeer opgewekt gebleven. Men sprak in Wallstreet van hernieuwde plannen tot regeling van het achterstallig dividend op de preferente aandelen, terwijl voorts verluide, dat de bekende American International Corporation geleidelijk door aankoop der aandelen in het controleerend bezit der Marinetrust trachtte te geraken. Ook speelde bij de aankopen een rol de overweging, dat door de voortdurende werking van den, duikbootenoorlog de overblijvende tonnenmaat der Trust een geweldige waarde-vermeerdering zou moeten ondergaan.

Naast Marinewaarden hebben spoorwegaandeelen de aandacht getrokken. Het Amerikaansche gouvernement heeft energie ingegrepen en het blijkt thans wel, dat door concentratie een economisch beheer kan worden verkregen. Wel zullen de resultaten hiervan vermoedelijk voorloopig alleen ten gunste der oorlogvoering worden aangewend, doch zoolang de spoorwegbedrijven particuliere ondernemingen blijven, bestaat de kans, dat zij zullen profiteeren van de actuele ervaringen, zoodra de exploitatie der bezittingen weder vrij mag worden toegepast. Doch zelfs reeds op dit oogenblik zijn de resultaten en de vooruitzichten op de naaste toekomst van dien aard, dat een optimistische stemming op de fondsenmarkt kon ontstaan en ook behouden kon blijven. In dit verband wees men op de dividend-verklaring van de Union Pacific, welke directie, doordat zij het

extra-dividend ad $\frac{1}{2}$ pCt. per kwartaal als gewoon dividend uitkeerde, feitelijk haar dividend-declaratie met dit percentage heeft verhoogd en de geregelde uitkeering op een basis van 10 pCt. 's jaars heeft gebracht. Overigens heeft ook de natuur in de Vereenigde Staten medegewerkt om spoorwegwaarden te favoriseeren: de overstromingen, die gewoonlijk in dit gedeelte van het jaar optreden als gevolg van het smelten der sneeuw, zijn thans geheel uitgebleven.

Voor industriële waarden was de stemming eenigszins ongedecideerd. Ongetwijfeld worden ook thans nog, absoluut beschouwd, ontzaglijke winsten gerealiseerd, doch meer en meer blijkt, dat het jaar 1916 een record heeft opgeleverd, zoodat de vergelijking voor 1917 ongunstig moet uitvallen. Dit is deze week weder naar voren gekomen bij de publicatie der jaarcijfers van de Central Leather Company, die een bruto-vermindering van \$ 723.000, een netto-afname van \$ 1.804.000 en een vermindering van het surplus met \$ 1.382.000 aantoonen. Ook de berichten uit de staal-industrie wijzen, zoodanig niet op een vermindering der activiteit, dan wel op een afname van de geweldige surplus-cijfers van het vorig jaar. In verband hiermede was de tendens voor industrie-fondsen slechts prijshoudend te noemen.

Te onzent heeft de markt voor binnenlandsche staatsfondsen een zeer kalm, doch zwak verloop gehad. De nieuwe $4\frac{1}{2}$ pCt. Staatslening mocht zich nog steeds niet in de populariteit van het publiek verheugen en bereikte in de afgelopen week een koers, fractioneel onder 97 pCt. Heden echter werd laatstgenoemde koers weder behaald. In de overige inheemsche beleggingswaarden was de handel niet uitgebreider dan gewoonlijk het geval is.

Van *buitenlandsche staatsfondsen* werden Russische waarden sterk gevraagd in verband met het aanvragen door de tegenwoordige Russische regeering van de Deutsche vredesvoorwaarden. Men opperde ter beurze de veronderstelling, dat in de definitieve overeenkomst een clause omtrent de buitenlandsche schuld zou worden vastgelegd, die, mocht zij aanvankelijk al niet voor de neutrale landen gelden, toch voor de toekomst haar gunstige uitwerking ten opzichte van deze laatste niet zou missen. Ook Oostenrijksche schuldbrieven waren in den aanvang der berichtperiode op vrij groote schaal gevraagd, welke stemming echter omsloeg als gevolg van den teruggang der Oostenrijksch-Hongaarsche valuta. Van de overige staatsfondsen waren Japaners en vooral Mexicanen op sommige dagen sterk gezocht, zoodat zij de week op een aanzienlijk verhoogd peil konden verlaten. De gunstige stemming voor Mexicaansche waarden moet in verband worden gebracht met de hierboven reeds gereleveerde uitlating van den Mexicaanschen gezant voor België en Nederland.

19 Febr. 22 Febr. 25 Febr. Rijzing of daling.

4 1/2 % Ned. W. Schuld	97	97	97	
4 1/2 % " " "	1916	97 3/4	96 13/16	97 - 3/4
4 % " " "	1916	90 3/16	90 1/4	90 1/8 - 3/16
3 1/2 % " " "	79 1/2	79 1/4	79 1/2
3 % " " "	70 3/16	70 3/8	70 3/8 + 1/16
2 1/2 % Cert. N. W. S.	59 13/16	59 13/16	59 1/2	- 7/16
5 % Oost-Indië 1915	99 1/4	99 3/4	99 3/4	+ 1/2
4 % Hongarije Goud	53 7/8	53	52	- 1 7/8
4 % Oostenr. Kronenrente	44 13/16	47	47 7/16	- 3/8
5 % Rusland 1906	33	32	33	
4 1/2 % Iwangorod Domb.	29	31 1/4	29 1/2	+ 1/2
4 % Rusland Cons. 1880 ..	28 1/2	30 3/8	31 3/8	+ 2 7/8
4 % Rusl. bij Hope & Co. ..	30 3/8	32 1/8	33 1/4	+ 2 3/8
4 % Servië 1895	35 1/4	35 1/4	36 1/2	+ 1 1/4
4 1/2 % China Goud 1898 ..	63 3/8	63 3/8	63 3/8	
5 % Brazilië 1895	61 1/4	61 1/4	61 1/4	

Van de locale markten waren sommige gedurende de achter ons liggende week uiterst levendig gestemd. Dit gold met name voor de afdeling der handelsondernemingen, waarvan men ter beurze zeer gunstige jaarverslagen tegemoet meent te mogen zien. Vooral echter werkte stimulerend het feit, dat het embargo op vele artikelen van import door de geassocieerde regeeringen is opgeheven, waardoor niet slechts voor het geheele handelsleven in ons land een betere tijd wordt verwacht, doch meer speciaal de handelsvennootschappen geacht worden van de gewijzigde omstandigheden sterk te profiteeren. Zoo waren vrijwel alle soorten tot hogere koersen gevraagd; met name releveeren wij hier aandelen Handelsvereniging v/h. Reiss & Co., L. E. Tels & Co.'s Handel-Maatschappij, S. L. van Nierop & Co.'s Handel-Mij. enz.

Ook de *tabaksmarkt* is gedurende het grootste gedeelte van de week zeer geanimeerd gebleven. Hoewel aan de verscheping van het Indische product naar ons land groote moeilijkheden in den weg worden gelegd, schijnt de afzet

direct van Indische havens naar de Vereenigde Staten zeer veel gemakkelijker bewerkstelligd te kunnen worden. Althans van de meeste ondernemingen komen berichten van verkoopen naar de Unie tot zeer goede prijzen en gewoonlijk f. o. b. Belawan, zoodat het risico der verscheeping op de schouders der Amerikaansche koopers wordt gelegd. Het spreekt vanzelf, dat de Indische tabaksondernemingen, die thans reeds een groot gedeelte van haar oogst 1917 verkocht zien, bij de opstelling van de balanscijfers over 1917 (d.i. van oogst 1916) hiermede rekening zullen houden. Ter beurze oordeelt men dan ook, dat de meeste directies geen bezwaar zullen hebben tegen een vrijgevege dividendpolitiek en is men dienovereenkomstig gunstig gestemd met betrekking tot de aandelen. Ook de Java-maatschappijen worden thans meer in den kring der belangstelling getrokken: zoo werden o.a. aandelen Besoeki-tabak op sommige dagen, en ook heden, tot hoogere prijzen gevraagd.

Hoewel omtrent den afscheep van rubber hier te lande niet dezelfde berichten als omtrent de tabak zijn binngekomen, liep de beurs tocht hierop reeds vooruit door *rubberwaarden* op vrij groote schaal op te nemen. Men oordeelde hier, dat het artikel rubber in de Vereenigde Staten zeer sterk gevraagd was en dat uit dien hoofde, zoo dit thans niet reeds het geval was, toch stellig binnenkort maatregelen tot het vervoer naar de Unie genomen zouden moeten worden. Naast deze overweging gold het feit, dat de productiecijfers over het jaar 1917 van de meeste ondernemingen zeer gunstig zijn, zoodat zelfs bij een eenigszins lagere opbrengst toch een ruime winstmarge en een goede rentabiliteit over de uitgegeven kapitalen verzekerd was.

Suikerwaarden daarentegen waren min of meer aangeboden, daar de opbrengstprijzen voor het product niet aan de verwachtingen, die toch al niet te hoog gespannen waren, beantwoordden.

De *petroleumafdeeling* was over het geheel wel geanimeerd in verband met den te verwachten vrede tusschen de Centrale Mogendheden en Roemenië. In de Duitsche vakpers dringt men er sterk op aan bij het eventuele vredetractaat gunstige voorwaarden voor het Duitsche bankkapitaal bij de exploitatie van Roemeensche petroleumbronnen te bedingen en hier ter beurze verwacht men, als aan dezen drang gevolg zal worden gegeven, een gunstigen tijd voor de in Roemenië werkende ondernemingen. Daarbij komt, dat men in sommige fondsen voortdurend aankoopt van één bepaalde zijde kan opmerken, welke zich echter beperken tot ook op de internationale beurzen verhandelde fondsen als Steaua Romana, Astra Romana, enz. In verband hiermede waren echter ook aandelen Goconsolideerde Hollandsche Petroleum (naar men weet een „holding-company” van aandelen Astra Romana) vast gestemd. Aandelen Koninklijke Petroleum bleven nog steeds mat onder aanbod van de zijde der Amerikaansche arbitrage.

19 Febr. 22 Febr. 25 Febr. ^{Rijzing of} _{daling.}

Amsterdamsche Bank	198 3/4	198 3/4	198 3/4	
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	193 7/8	192	192	- 1 7/8
Rotterd. Bankvereniging	148 7/8	148	148	- 7/8
Amst. Superfosfaatfabriek	175	175	179	+ 4
Van Berkel's Patent	175	178 1/2	178 1/2	+ 3 1/2
Insulinde Oliefabriek	245	246 1/2	245	
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	106 7/16	106 7/16	107 3/4	+ 1 5/16
Ned. Scheepsbouw-Mij.	175	174 1/4	174	- 1
Philips' Gloeilampenfabriek	375	381	390 1/2	+ 15 1/2
R. S. Stokvis & Zonen	644	654 1/2	695 1/2	+ 51 1/2
Vereenigde Blikfabrieken	143	144	146	+ 3
Compania Mercantil Argent.	221 1/8	224	225 1/2	+ 4 3/8
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	219	215 5/8	212	- 7
Handelsver. Amsterdam	445	440	440	- 5
Holl. Transatl. Handelsver.	177 1/2	178	183	+ 5 1/2
Linde Teves & Stokvis	227	225 1/2	226	- 1
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	210 1/2	216 3/4	219	+ 8 1/2
Tels & Co's Handel-Mij.	175 1/2	175 3/4	184 1/2	+ 9
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	229 7/16	235 3/4	239 1/2	+ 9 5/16
Kon. Petroleum-Mij.	537 1/2	541	546	+ 8 1/2
Orion Petroleum-Mij.	101 1/2	103	104 7/8	+ 3 3/8
Steaua Romana Petr.-Mij.	237	252	253 1/2	+ 16 1/2
Amsterdam-Rubber-Mij.	233 1/2	236	240	+ 6 1/2
Nederl. Rubber-Mij.	131 1/2	133	135	+ 3 3/4
Oost-Java-Rubber-Mij.	273	271	273 1/2	+ 1/2
Deli-Maatschappij	542 3/4	540	555 1/2	+ 12 3/4
Medan-Tabak-Maatschappij	236 3/8	233 3/4	239	+ 2 1/8
Senembah-Maatschappij	619 1/2	618	622 1/2	+ 3

De *scheepvaartmarkt* bleef vrijwel op één hoogte. Alleen die ondernemingen die voornamelijk uit de vaart op Engeland hare inkomsten betrekken, bleven op wat grooter schaal gevraagd, als aandelen Hollandsche Stoomboot, Noordzee,

enz. Zelfs het teleurstellende dividend van de Hollandsche Stoomboot Mij. had geen aanbod tengevolge.

19 Febr. 22 Febr. 25 Febr. ^{Rijzing of} _{daling.}

Holland-Amerika-Lijn	430 1/2	430	432 3/4	+ 2 1/4
„ „ „ „gem. Eig.	415 1/2	418	419 1/4	+ 3 3/4
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	342	342	340	- 2
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	196 1/2	196 1/2	199 1/4	+ 2 3/4
Hollandsche Stoomboot-Mij.	292 7/8	292 1/2	294 7/8	+ 2
Java-China-Japan-Lijn	299 1/2	299 1/2	299 1/2	
Kon. Hollandsche Lloyd	194 3/8	194 3/8	191 1/2	- 3 1/8
Kon. Ned. Stoomboot-Mij.	262 3/4	262 3/4	265	+ 2 1/4
Kon. Paketvaart-Mij.	291	291	293 7/8	+ 2 7/8
Maatschappij Zeevaart	400	400	400	
Nederl. Scheepvaart-Unie	273 3/4	273 3/4	279 3/4	+ 6
Nievelt Goudriaan	1310	1310	1310	
Rotterdamse Lloyd	291 1/4	291 1/4	294 7/8	+ 3 3/8
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	431	431	431	
„ „ „Nederland”	276	276	280	+ 4
„ „ „Noordzee”	292	292	304	+ 12
„ „ „Oostzee”	455	455	455	

De *Amerikaansche markt* volgde getrouw de aanwijzingen van Wallstreet, zoodat ook hier Marinewaarden en spoorwegfondsen een hooger niveau konden bereiken. Overigens waren de omzetten van vrij geringe beteekenis.

19 Febr. 22 Febr. 25 Febr. ^{Rijzing of} _{daling.}

American Car & Foundry	74 7/16	74 7/16	74 7/16	
Anaconda Copper	141 7/8	141 7/8	141 7/8	
Un. States Steel Corp.	96 5/16	96 5/16	96 5/16	
Atchison Topeka	91 1/2	91 1/2	91 1/2	
Southern Pacific	88 1/8	88 1/8	89 3/4	+ 1 3/8
Union Pacific	130	130	130 7/8	+ 7/8
Int. Merc. Marineafgest.	34 7/8	34 7/8	34 2 3/4	- 3/8
„ „ „ „ prefs.	113	113	113 11/16	+ 1 1/16

De *geldmarkt* is iets stroeover geworden; prolongatie beweegt zich fractioeel boven 4 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

25 Februari 1918.

Terwijl in dezen tijd van het jaar zelden zeer belangrijke oogstberichten ons bereiken, wat in het bijzonder voor dit jaar geldt, blijven toch de granen in de algemeene belangstelling, hetgeen natuurlijk geen gevolg is van overvloed, doch veel meer van schaarschte en de vrees voor nog grootere schaarschte. Vrij talrijk zijn de Reuter-telegrammen, die in de laatste dagen over de oogstbeweging in de Vereenigde Staten handelen en kennelijk is de bedoeling om het publiek, dat geen idee heeft van wat veel en wat weinig is, onder den indruk te brengen, dat de toestand van de voorziening van de V. S. en de Geallieerden zeer rooskleurig wordt. Inderdaad wijzen de aanvoeren van graan in de voornaamste markten der V. S. aanmerkelijk betere cijfers aan, doch deze beperken zich in hoofdzaak tot maïs. Een Reuter-bericht, in onze dagbladen overgenomen, sprak dezer dagen van „koren”, hetgeen een vertaling was van het Amerikaansche woord „corn”, waarmede maïs aangeduid wordt. De ontvangsten van tarwe blijven nog zeer gering en de zichtbare voorraad is dan ook in de afgelopen week, zoowel in de V. S. als in Canada verminderd en bedraagt slechts resp. 286.000 tons en 460.000 tons tegen verleden jaar resp. 1.596.000 tons en 944.000 tons. De groote aanvoeren van maïs vormen evenwel een tegenwicht, maar als men in aanmerking neemt, dat de dagelijksche aanvoeren van maïs in den laatsten tijd ongeveer 75.000 tons bedragen en men vergelijkt daarmede het cijfer van den zichtbaren voorraad van slechts 198.000 tons, krijgt men wel den indruk, dat de consumptie van dit artikel buitengewoon groot moet zijn. De toename van den voorraad in de laatste week was ondanks de groote aanvoeren slechts 40.000 tons. Blijkbaar voorziet dan ook maïs in de V. S. meer dan ooit in het tekort aan tarwe.

In de bovengenoemde Reuter-berichten was herhaaldelijk sprake van een groot aantal wagons, die van het Westen naar Atlantische havens verzonden waren voor de Geallieerden. Men moet hierbij wel in aanmerking nemen, dat een wagonlading niet als bij ons 10.000 K.G. is, maar drie à vijfmaal zooveel. Toch zeggen de cijfers zeer weinig, aangezien men over meer gegevens zou moeten beschikken om ze sprekend te maken, voornamelijk den gemiddelden duur, dat de wagons onderweg zijn. Het is evenwel veel eenvoudiger de uitvoeren na te gaan en deze blijven, ofschoon de cijfers in de laatste weken gestegen zijn, toch nog zeer matig.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Maart	Mais Maart	Lijnzaad Maart
23 Feb. '18	220 ³⁾	126 ^{3/4}	87 ^{3/8}	13,05	6,95	21,15
16 Feb. '18	220 ³⁾	126 ^{1/4}	83 ^{3/8}	13,20	7,30	22,75
23 Feb. '17	176 ^{3/8}	100 ^{3/4}	56 ^{3/4}	13,80	9,20	22,00 ⁴⁾
23 Feb. '16	123 ^{1/4}	78 ^{3/8}	46 ^{3/8}	9,05	5,65 ³⁾	12,70
23 Feb. '15	152 ^{3/4}	73 ^{3/4}	58 ^{1/4}	12,65	5,85 ⁴⁾	9,95
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ offic. vastgestelde locoprijzen
⁴⁾ per Febr. ⁵⁾ per Mei

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	25 Febr. 1918	18 Febr. 1918	25 Febr. 1917
Tarwe	576,— ¹⁾	576,— ¹⁾	509,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western) ..	nom.	nom.	nom.
Mais (La Plata)	400,— ¹⁾	400,— ¹⁾	345,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)....	400,— ¹⁾	400,— ¹⁾	345,— ¹⁾
Haver (38 lb. white clipped)	20,— ¹⁾	20,— ¹⁾	20,— ¹⁾
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ..	300,— ¹⁾	300,— ¹⁾	200,— ¹⁾
Lijnzaad (La Plata).....	nom.	nom.	740,—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verrubik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	17—23 Febr. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tjdzaak 1917	17—23 Febr. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tjdzaak 1917	1918	1917
Tarwe.....	—	—	73.642	—	—	—	—	73.642
Rogge.....	—	—	4.465	—	—	—	—	4.465
Boekweit.....	—	—	654	—	—	—	—	654
Mais.....	—	—	46.306	—	—	37.169	—	83.475
Gerst.....	—	—	2.608	—	—	5.492	—	8.100
Haver.....	—	—	—	—	—	6.790	—	6.790
Lijnzaad.....	—	—	2.842	—	—	7.560	—	10.402
Lijnkoek.....	—	—	8.920	—	—	9.132	—	18.052
Tarwemeel.....	—	—	3.785	—	—	—	—	3.785

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Artikelen.	17—23 Febr. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tjdzaak 1917	17—23 Febr. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tjdzaak 1917	1918	1917
Tarwe.....	7.701	57.550	61.608	—	—	—	57.550	61.608
Mais.....	—	—	7.479	—	—	—	—	7.479
Rogge.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarwemeel.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst.....	—	—	144	—	—	—	—	144

Naar alweer een Reuter-bericht ons mededeelt, zou de overeenkomst tusschen Noorwegen en de Geallieerden afgesloten zijn en zou men reeds met de uitvoering begonnen zijn. Dientengevolge zouden twee stoomschepen vergunning hebben verkregen om met graan en veekoeken naar Noorwegen te vertrekken. Dit bericht geeft den indruk of men hier te maken heeft met een export uit de V. S., doch het blijkt ons, dat de beide in het telegram genoemde schepen ladingen inhadden van Argentinië, doch reeds geruimen tijd in Noord-Amerika werden opgehouden. Nieuwe uitvoer van graan van de V. S. naar neutrale landen heeft dus nog niet plaats gevonden.

Ook met ons land is nog geen definitieve regeling tot stand gekomen. De mededeeling in het Handelsblad, dat Noord-Amerika ons meel in plaats van graan zou leveren, moet voorloopig als een veronderstelling opgevat worden. Intusschen heeft onze regering eenige boeten in de V. S. laten liggen, ten einde voldoende ruimte beschikbaar te hebben, zoodra de regeling, die men hoopt tot stand te brengen, van kracht wordt. Het behoeft geen betoog, dat, waar de voorraden hier de uitputting zeer nabij komen, zulk een maatregel absoluut noodzakelijk is, al brengt het natuurlijk wederom moeilijkheden met zich om deze zaak met de betreffende reeders te regelen.

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	22 Febr. '18	15 Febr. '18	8 Febr. '18	22 Febr. '17	22 Febr. '16
New York voor Middling..	32,15 c	31,35 c	31,70 c	16,30 c	11,55 c
New Orleans voor Middling	31,38 c	30,38 c	30,63 c	17,19 c	11,25 c
Liverpool voor Good Middling	23,95 d	23,53 d	23,72 d ¹⁾	11,34 d ²⁾	7,78 d ³⁾

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaanse havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 22 Febr. '18	Overeenkomstige perioden			
		1916—'17	1915—'16		
Ontvangsten Gulf-Havens..	4664	5810	5397		
„ Atlant. Havens					
Uitvoer naar Gr. Brittannië				1984	1615
„ „ 't Vasteland.				2802	1472
„ „ Japan etc...	—	413	218 ³⁾		

Voorraden in duizendtallen	22 Febr. '18	22 Febr. '17	22 Febr. '16
Amerik. havens.....	1468	1316	1551
Binnenland.....	1178	1112	1102
New York.....	138 ⁴⁾	152	317
New Orleans.....	416 ⁴⁾	435	408
Liverpool.....	457 ⁵⁾	841	858

¹⁾ 5 Febr. ²⁾ Middling. ³⁾ 1 Febr. ⁴⁾ 1 Febr. ⁵⁾ 23 Febr.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, dd. 24 Januari 1918.

De Amerikaanse katoenmarkten staan nog onder den invloed van de mogelijkheid van maximumprijzen, waardoor vele houders een gedeelte van hun bezit hebben geliquideerd. De berichten voor de industrie waren gisteren weer wat gunstiger, terwijl ook het ongunstige weer eenige kooporders aan de markt bracht, hoewel ten slotte de markt reageerde op de gunstige ginningcijfers van 10.569.000 balen, zoodat de slotnoteering ook iets lager was. Gebrek aan vochtigheid in Texas veroorzaakte al eenige ongerustheid ten opzichte van het nieuwe seizoen, doch dit valt misschien later nog mede. De katoenmarkt in Liverpool vertoont weinig verandering, ook al door de kleine voorraden. Egyptische noteeringen zijn weer lager en de voorraden in Alexandrië zijn zoo groot, dat de pakhuisomstandigheden daar steeds grooter worden. De geringe vraag naar Amerikaanse garens begint invloed uit te oefenen op de spinners daarvan. Ofschoon deze nog steeds goed bezet zijn, toonen zij toch wel wat meer geneigdheid om de koopers tegemoet te komen en op de tegenwoordige prijsbasis nog verdere orders af te sluiten. Men wil steeds gaarne zaken doen en als de markt gedurende eenigen tijd zoo kalm is, toonen prijzen bijna altijd een neiging tot dalen, oischoon men nog niet kan zeggen of deze thans verder door zal gaan. Er zijn nog steeds groote hoeveelheden garens te leveren tegen prijzen, die belangrijk onder de tegenwoordige marktwaarde zijn, terwijl zelfs met de aankopen van eenige weken geleden de gemiddelde prijzen dikwijls ook veel lager zijn dan de huidige marktpariteit. Al heeft dit geen betrekking op de regeeringscontracten, zulks is toch waarschijnlijk wel met de meeste exportcontracten het geval. Vele koopers toonen echter weinig neiging om op deze gevaarlijke prijsbasis lange contracten af te sluiten en blijven dus liever hunne hooge noteeringen handhaven.

De doekmarkt is kalm en fabrikanten verkoopen niet, tenzij dat zij van een voldoende winstmarge verzekerd zijn, zoodat prijzen vast blijven. Er is weinig vraag van Indië en China, hoewel voorradige goederen nog steeds grif afzet

vinden, ook al omdat de prijzen voor nieuw aan te maken goederen in den regel nog hooger zijn. Zuid-Amerika en de kleinere markten blijven geregeld hunne behoeften dekken en de regering is ook nog met verschillende orders aan de markt. Het binnenland blijft nog steeds goed en voorraden kunnen daar tot hooge prijzen geplaatst worden.

SUIKER.

Met betrekking tot den aanstaanden Bietsuikeroogst blijven de berichten uit Duitschland op de waarschijnlijkheid eener inkrimping wijzen.

Uit Java werden nog eenige verkoopen gemeld van suiker uit den nieuwen oogst tot f 8,— en f 8½ voor No. 16 en h. en f 9¼ voor superieur.

Volgens bericht der Handelsvereniging te Batavia waren de suikeruitvoeren van 1 April tot ultimo October gedurende de laatste drie jaren als volgt:

Naar:	1915	1916	1917	
Nederland en Ned. v. o.	413	31.673	—	tons.
Engeland	219.802	421.289	164.961	"
Frankrijk	72.863	47.969	23.929	"
Noorwegen	—	11.236	10.122	"
Italië	—	13.151	—	"
Suez	19.371	7.264	6.027	"
Port-Said v. o.	40.272	18.164	12.197	"
San Francisco	—	—	10	"
Vancouver	—	6.000	—	"
Singapore	29.377	31.846	106.491	"
China	14.296	4.022	885	"
Hongkong	111.411	82.835	90.181	"
Japan	42.850	45.283	59.657	"
Britsch-Indië	295.082	224.054	194.469	"
Australië	14.801	3.012	—	"
Siam	6.384	7.120	18.087	"
Diverse havens	—	—	—	"
Totaal	867.922	955.518	687.016	tons

Voorts werden aan residu's in totaal verscheept van 1 April tot 31 October 33.838 ton tegen 55.963 ton in denzelfden tijd van het vorige seizoen.

Omtrent de overige suikermarkten is niets nieuws te berichten.

In Amerika is de notering voor Spot-Centrifugals reeds sedert eenigen tijd 6,05 c.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Februari	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
22 Febr. 1918 ..	f —	53/8	—	—	—
15 „ 1918 ..	„ —	53/8	—	—	—
22 Febr. 1917 ..	„ 23 7/8	47/1 1/2	—	—	5,21
22 Febr. 1916 ..	„ 31 3/4	40/6	19/6	24/6	5,05 à 5,08
21 Juli 1914 ..	„ 11 12/16	18/-	—	—	3,26

WOL.

22 Februari 1918.

Er heerscht op de markt te La Plata een zeer vaste stemming; in de achter ons liggende week werden belangrijke zaken gedaan voor rekening van Frankrijk, Italië en de neutrale landen. De helft van de nieuwe opbrengst kan als verkocht worden beschouwd en waarschijnlijk zal het seizoen gauw afgelopen zijn. De laatst betaalde prijzen zijn:

f 11,— à f 12,50 voor Merinos

„ 6,50 „ „ 9,— „ Crossbred

per K.G. gewasschen, c.i.f. Nederland, uitvoerrechten inbegrepen.

Men schat dat het aantal schapen in de republiek Argentië gedurende de laatste zes jaren met ongeveer 25.000.000 verminderd is. In Australië bedraagt de afname voor de laatste twintig jaren 15.000.000 stuks, als volgt samengesteld: voor Australië een vermindering van 20.000.000, voor Nieuw-Zeeland een vermeerdering van 5.000.000. Het aantal schapen in Europa is in de laatste twintig jaren met minstens 25.000.000 afgenomen.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De kooplust voor buitenlandsche huiden wordt geregeld minder. De hoofdzaak is wel, behalve de looistoffenquaestie, dat door de bepaling der maximumprijzen van leder de exotische huiden in het gedrang komen aanzien, niettegenstaande dit leder positief hogere waarde heeft, de

maximumprijzen daarvoor aanmerkelijk lager zijn dan voor leder van inlandsche huiden, waardoor de belangen der importeurs van exotische huiden ten zeerste worden geschaad. In Noord-Amerika zijn de prijzen voor huiden lager doordien niet meer voor export gekocht kan worden, omdat daarvoor geen scheepsruimte meer beschikbaar gesteld wordt. Het spreekt vanzelf, dat daardoor de markt te New York zeer gedrukt is en de prijzen flauw zijn.

Afgedaan werden deze week: 900 droge huiden.

Dinsdag 26 Februari a. s. komen bij inschrijving aan de markt ca. 6000 huiden, waarvan 760 stuks gezouten Tucuman Campos-huiden, 800 droge Congo-huiden, 420 Soudan-huiden, 840 drooggezouten Kaap-huiden en 3200 droge Kaap-huiden.

Inlandsche huiden geen nieuws. Kalfsvellen voortdurend vast.

(23 Februari 1918).

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

23 Februari 1918. In de afgelopen week kwamen geen scheepvaartberichten binnen.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
18/23 Febr. 1918	—	—	—	—	—	—
11/16 „ 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
19/24 Febr. 1917	—	—	—	30/-	—	130/-
21/26 Febr. 1916	—	—	f 12,50	16/-	f 85,—	138/9
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijnstutten)	Holland (pitch-pine)	Engeland (pitch-pine)
18/23 Febr. 1918	—	—	—	—
11/16 „ 1918	—	—	—	—
19/24 Febr. 1917	—	—	—	—
21/26 Febr. 1916	—	—	—	485/- ¹⁾
Juli 1914	f 12,—	24/6	75/-	77/6

ERTS.

Data	Bilbao Middelbro'	Carthage Middelbro'	Griekenland Middelbro'	Pott Middelbro'
18/23 Febr. 1918	—	—	—	—
11/16 „ 1918	—	—	—	—
19/24 Febr. 1917	35/4	77/6	—	—
21/26 Febr. 1916	24/-	22/-	—	—
Juli 1914	4/3	5/4 1/2	5/8	8/6

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rioler	Rotterdam	Cronstadt
18/23 Febr. 1918	—	—	—	—	—	—
11/16 „ 1918	69/-	101/3	—	120/-	—	—
19/24 Febr. 1917	51/-	101/3	100/-	100/-	—	—
21/26 Febr. 1916	fr 51,—	77/6	80/-	47/6	f 6,—	—
Juli 1914	„ 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chill West Europa (salpeter)
18/23 Febr. 1918	—	—	—	—
11/16 „ 1918	275/-	500/-	—	185/-
19/24 Febr. 1917	220/-	285/-	—	155/-
21/26 Febr. 1916	135/-	175/-	—	127/6
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per zeilschip.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Hout gezaagd en pitch-pine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijnstutten per vadem van 216 kub. vt.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.